6-a Jaro. N-o 274 APERAS SEMAJNE Leipzig, 2./1. 1930

ESPERANTO JE LA SERVO DE L' TUTMONDA PROLETARO

SENNACIULO

OFICIALA ORGANO DE SENNACIECA ASOCIO TUTMONDA

KULTURA KAJ INTERHELPA ORGANIZO DE PROLET-ESPERANTISTOJ

REDAKTEJO: 14, avenue de Corbéra, Paris-12e Gvidanto: E. Lanti | SIDEJO de Plenum-Komitato de SAT 23, rue Boyer, Paris-20e | ADMINISTREJO: Kolmstr. 1, Leipzig O 27 Administranto: R. Lerhner

LA SPERTOJ DE RADIOTELEGRAFISTO

Mi estas radiotelegrafisto. En 1923 mi estis enoficigita en la marborda stacio de Bonifacio, urbeto kuŝanta sude de Korsiko, mezamara insulo. Mia laboro konsistis trafiki (t. e. ricevi kaj sendi radiotelegramojn) kun ŝipoj veturantaj sur Mezamaro.

Por faciligi la interkomunikojn, ekzistas kodo, nomata kodo *Q*, kiu, mallongigante ĝis tri literoj demandojn kaj respondojn la plej utilajn por la radiodejorado, permesas trafiki relative rapide kaj plie ebligas al malsamlingvuloj interkompreniĝi. La radiistoj scias, ke ekzemple *QTC*? signifas: "Ĉu vi havas trafikon por sendi al mi?" — Respondo estas *QTC* . . . (nombro da telegramoj) . . . "Jes mi havas . . . telegramojn" aŭ *QRU*, "mi havas nenion". Sed tiu kodo komprenеble havas mankojn; ofte ĝi montriĝas ne sufiĉe oportuna kaj tiam fariĝas necese uzi iun lingvon. Sed kiun, se la interkorespondantoj estas malsamlingvuloj? La francan, diras iuj, ĉar ĝi ja estas oficiale utiligata por la internaciaj telegraf-telefonaj interkomunikoj. La anglan, respondas aliuj, ĉar ĝi estas oficiale utiligata kiel mara lingvo. Fakte, miascie, neniu internacia kontrakto difinas, kiu el ambaŭ estas oficiale akceptita por la radio-interkomunikoj. Konsekvence estas radiistoj utiligantaj la francan lingvon kaj aliuj, la pli multaj, la anglan.

Mi mem tiam scipovis nur la francan kaj devis lerni kelkajn anglajn esprimojn tre utiligatajn en la radio-dejorado. Sed tio ne estis sufiĉa, ĉar ofte trafis min malfaciloj pro neinterkompreniĝo kun alilandaj korespondantoj. Tio estas tre embarasa, tre teda situacio, dum kiu oni perdas tempon kaj oni povas fari erarojn en la telegramoj.

Mi precipe memoras pri du gravaj okazintaĵoj, kiam montriĝis, ke malinterkompreniĝo ja povas nemalofte okazigi gravajn akcidentojn.

Foje, dumnokte, angla ŝipo alvokis min kaj anoncis "TTT Avurnav". Tio estas signalo de urĝa telegramo, anoncanta ion danĝeran por la ŝipirado. La teksto de tiu telegramo estis angla. "Bonvolu doni ĝin france", mi petis mian korespondanton. "Mi ne scipovas francan", estis la respondo. Nu, restis al mi preni franc-anglan vortaron kuŝantan en tirkesto kaj vorton post vorto malrapide kaj malfacile dum pli ol duono da horo mi tradukis la tekston. Dum mia korespondanto senpacience atendis, ke mi sendu la ricevateston. Fine mi ekscis, ke la lumturo de Bonifacio estingiĝis; kaj tio estas tre grava, ĉar la ŝipirado sur markolo inter Korsiko kaj Sardinio estas danĝera. Tiu tempo perdita por tradukado ja estus povinta okazigi akcidenton, eble katastrofon al iu ŝipo.

Alifoje mi ekaŭdis *SOS*. Grave, ĉar nur ŝipoj minacataj de danĝero dissradias tiun alvokon. Kaj dum kelke da minutoj el ĉiuj partoj en la etero ekaŭdiĝas la morsa lingvajo *"QRT SOS"* t. e. "Silentu, danĝero." Rapide unu post la alia ĉiuj aŭdeblaj marbordaj kaj surŝipaj stacioj silentas. Post la brua zumado de la diversaj elsendoj tiu silento emocie impresas. Nur la endanĝerigito rajtas komuniki kun tiuj povantaj esti utilaj por helpo. Ĉi-foje estis norvega ŝipo, kiu sendis sian SOS-telegramon al Marsejla radio-stacio. Ĝi estis redaktita angle. "Donu ĝin france", petis la ricevinto. "Ne eble", respondis la sendinto, "neniu ĉi tie scipovas tiun lingvon." Feliĉe iu ŝipo, kies radiisto scipovis ambaŭ lingvojn, peris kaj interpretis la telegramon. La norvega ŝipo sciigis, ke la akso funkciiganta la helikon rompiĝis kaj, ne povantan plu antaŭen veturi, furioza ventego forpelis ĝin al la danĝera okcidenta korsika bordo, plena da rifoj. Ĝi bezonegis urĝan helpon. Fine trenŝipo alvenis ĝustatempe kaj trenis la endanĝerigiton al Marsejlo. Ankoraŭfoje mi konstatis, kiel malkompreniĝo povas fariĝi danĝera afero.

Tiuj okazintaĵoj kaj multaj aliaj pruvis al mi, kiom estas necesa iu lingvo utiligota internacie en la radiokomunikoj. Tial mi decidis lerni la anglan. Sed post kelkaj monatoj, trovinte, ke mi progresis tro malrapide, pli kaj pli mi senkuraĝiĝis kaj fine tute ĉesigis la lernadon.

En 1925, en fakgazeto mi legis anoncon pri esperanto. Jam kelkfoje mi estis aŭdinta pri tiu lingvo kaj decidis provi lerni ĝin. Mi petis sciigojn al franca LEA kaj poste fariĝis certe ĝia plej malproksima lernanto per korespondado, ĉar tiam mi ja estis migrinta en varmegan Francan Sudanon, en Afrikon. Kaj ĉi-foje la lernado estis por mi vera distro.

Reveninte Francion, kiam mi renkontiĝis kun esperantistaj K-doj, mi ekmiris konstatante, kiel facile mi interkompreniĝis kun ili, kvankam komence mi ne tro kuraĝis paroli esperanton, timante parolaĉi ĝin.

Jen, Gek-doj, kiel mi fariĝis esperantisto. Kaj de tiam mi ne ĉesas miri, ke tiom da homoj restas blindaj antaŭ la ĉiutagaj, okulfrapaj ekzemploj, montrantaj la malneeblan bezonegon je iu internacia helplingvo facillernebla, kia estas esperanto. Kaj kio

LA KAŬĈUKA INDUSTRIO EN BELGIO

De post kelkaj jaroj multaj novaj artikloj estas faritaj el kaŭĉuka materio. Kaj ĉiam pli etendiĝas la uzado de kaŭĉuko. Grave ĝi konkurencas la ledan industrion (ŝuoj, botoj, galoŝoj), la ludilan industrion (diversformaj ludiloj kaŭĉukaj), la zinkan industrion (uzado de kaŭĉukenhava materio por la tegmentoj). Krom tio, la aŭtomobila industrio tre antaŭenpuŝis la uzadon de kaŭĉuko. La ĥirurgiaj kaj higienaj aparatoj ofte konsistas el kaŭĉuko (injektiloj, klisteriloj, antaŭgardiloj ktp.). En la meĥanika industrio oni uzas la kaŭĉukajn pintojn kaj la elektra industrio uzas la per kaŭĉuko tegitajn kablojn kaj fadenojn. El kaŭĉuko estas farataj vestaĵoj kaj tapiŝoj.

Estas nekompreneble, ke la ĉiulande larĝproporcie disvolviĝanta tiaspeca industrio ankoraŭ ne kreis la profesion de "kaŭĉuka laboristo". Ĝenerale la mastroj tute malatentas la specialecon de tiuj laboristoj. Ili dungas nur "manlaboriston" sen ia speciala aldono, kaj tiuj "manlaboristoj" estas treege malbone pagataj, dum ilia bonfarto iom post iom forlasas ilin. En la kaŭĉuka laboro ne estas ĉefe la kaŭĉuko, kiu malsanigas la laboristojn, sed estas ĉiuj ingrediencoj uzataj. Tiu laboro okazigas ftizon; la grandkvante uzata kretopolvo atakas la spirorganojn.

Belgio pro sia eblo ricevi rekte krudan gumon el sia kolonio, Kongo, kreskigis rapide sian industrion en la kaŭĉuka fako. Hodiaŭ naŭdek-elcente ĝi liveras al la tuta mondo la kaŭĉukajn tenisplandojn. Cifere tio volas diri, ke jare ĝi fabrikas 20 milionojn da paroj. Tiuj ŝuoj estas destinitaj al la laboristoj el Oriento, ĉefe el Hindio. En Eŭropo la laboristoj pro nesufiĉa salajro ofte ne aĉetas ledan ŝuparon kaj nun uzas tenisŝuojn. Multajn aliajn artiklojn la fabrikoj liveras, sed ĉar persone ni laboras en la tenisartikla fako kaj due, ĉar tre similas la divers-artikla fabrikado, ni nur ekzamenos la propran situacion de la "manlaboristo" en tiu fako.

La situacio de la laboristo

La salajro estas plej malalta. La laboro krom tre malsanigaj kondiĉoj estas ankaŭ tre malpura. Intensa punsistemo neebligas al la laboristoj grupe protesti. Oni montras al tiuj laboristoj la eblon tuj anstataŭigi ilin. Tiu stato jam delonge instruis la lokajn laboristojn, kaj ĉi lastaj estas nur kelkope okupataj; ili preferis elekti alian vivon. La mastroj tiam alvokis per la konsulejaj vojoj la eksterlandan laboristaron. Grandkvante poloj kaj italoj alvenis, kaj nuntempe ili konsistigas larĝe la plimulton el la koncernaj laboristoj. Profitante el la lingva malfacilo kaj el la kadukaj vivebloj de tiuj laboristoj, kiuj pro simpla maldungo povas esti rejetataj el Belgio, la mastraro senskrupule ekspluatas ilin. La vivkondiĉoj de tiuj homoj estas teruraj. Loĝante en ĉambroj kelk-kvadratmetraj, multfoje dekope (ili estas ofte ne akceptataj de la hoteloj), ili per sia salajro nur povas aĉeti iom da pano. Malbone vestitaj. Dum lasta somero, pro la ega varmo de pervaporaj premiloj kaj certe ankaŭ pro malsato, ĉiutage svenis kelkaj gelaboristoj.

La laboro estas tre danĝera. Oftaj akcidentoj okazas ĉe la kalandriloj kaj ĉe la premtranĉiloj. Dum unu jaro en sola fabriko, kie estas 150 gelaboristoj, jenaj akcidentoj okazis: laboristo perdis siajn du manojn en kalandrilo, alia perdis kvar fingrojn, du aliaj perdis po unu fingro, pluraj laboristinoj perdis unu aŭ du fingrojn. Ok fingrabscesoj estis kuracataj. Kvar junulinoj nervmalsaniĝis; du aŭ trifoje ĉiusemajne ili travivis apopleksian senkonsciiĝon. Ĉi lastaj malsaniĝoj venas de la kontinua ekscita laboro popeca, dum la akcidentoj supremenciitaj estas ofte kaŭzitaj de la noviceco de la laborantoj, al kiuj oni ne sufiĉe montris la labormanieron kaj kiuj estas senzorge lasitaj ĉe maŝino mortiga. Pluraj akcidentoj ankaŭ okazis pro la dumnokta laboro, ĉar la lumigo ne estas sufiĉe efika.

Kiam laboristo estas trafita de akcidento, li ricevas laŭ la belgaj leĝoj dum la kuracado la duonon de sia kutima salajro. Kiam la kuracado estas finita, kaj la laboristo perdis parton de sia laborkapablo, la leĝaj ekzamenistoj taksas la elcenton. Ni donu kelkajn oficialajn elcentojn: Mano 50%, Brako 50%, Okulo 25%.

Tiu elcento ne estas kalkulita laŭ la kutima salajro, sed laŭ la duono de la ordinara salajro. Ekzemplo: kaŭĉuka laboristo, kiu ricevas salajron 36-frankan tage, ricevus kiel subtenon, se li estas perdinta manon aŭ brakon, 36:2×0.50 = 9 frankojn tage. Dum sia tuta vivo tiu laboristo ricevos salajron de nur 9 frankoj, dum lia laborkapablo (ĉefe se li estas nekvalifikita) malpliiĝis praktike certe je 75%.

Tiaspeca situacio estas terura speciale por eksterlandano. La fabriko, kiu donis al li laboron antaŭ lia akcidento, rifuzas redungi lin post la kuracado. Tiam troviĝante senprofesia, ne konante la uzatan lingvon, kaj kripleta, tiu laboristo sensukcese petegas laboron laŭvice ĉe ĉiuj mastroj. Sola eventualaĵo: reiri sialanden. Sed se tiu laboristo estas politika rifuĝinto?

Plurajn kialojn similajn mi korpremite konstatis. Mi memoras pri iu maljuna laboristo pola, kiu perdis du fingrojn kaj kiu venis al mi preskaŭ plorante por petegi redungon. Pro firmaj ordonoj de la direkcio mi devis senkompate malakcepti lin — kaj multajn aliajn . . .

La situacio de la mastraro

Antaŭ kelkaj jaroj, malmultaj etaj fabrikoj — hodiaŭ vastaj produktejoj. Senhalta plivastiĝo, kaj la profitoj ĉiam pli kaj pli fariĝas grandsumaj. Antaŭ kelkaj jaroj la gumo estis de ili aĉetata je la proksimuma prezo de 40 frankoj pokilograme (ĉ. 1.25 dolaro). Hodiaŭ, dank' al imponaj aĉettrustoj ili sukcesis ekspluati premege la gumrikoltantojn el Hindio, el Kongo, el Sumatro kaj el Brazilio, kaj la meza prezo malpliiĝis ĝis 14 frankoj pokilograme. La aliaj substancoj necesaj por la sulfurigo de la kaŭĉuko preskaŭ samproporcie malplikostiĝis. Ekz. la akcelanta kunmetitaĵo (science: difinilguanido), kiu kostis antaŭ du jaroj 70 frankojn po kilogramo, kostas nun 28 frankojn. Anstataŭ malpliigi la vendoprezon, la fabrikantoj unuiĝis en vendsindikaton, kiu ĉiusezone fiksas la prezojn.

1927 paro da kaŭĉukaj plandoj estis vendita je 2.40 fk.
1928 „ „ „ „ „ „ „ 2.70 „
1929 „ „ „ „ „ „ „ 3.— „

Tiuj prezoj estas sindikataj, la mastroj por certigi al si grandan profiton, opiniis absolute necesa sindikatiĝi, dum la samfakaj laboristoj nuntempe forestas el ĉia organizo sindikata. La mastroj aĉetas sindikate ĉiujare malpli kare kaj vendas sindikate ĉiujare pli alte.

Tri karakterizoj nete estas konstatendaj en la kaŭĉuka problemo:

1. La ekspluatado ĉiam pli premega al la rikoltantaj laboristoj;
2. La mizera situacio de manufakturaj laboristoj;
3. La situacio ĉiam pli mon-enspeziga al la mastraro.

Estas evidente, ke la kaŭĉuko fariĝas unuaranga materio, kiel la ŝtalo, la ledo, la karbo. Urĝas, ke la laboristoj tiufakaj specialiĝu kaj kreu sindikaton de la kaŭĉuka industrio, kiu defendos ilian sanon, iliajn rajtojn, postulos pli altan salajron. Mondskale organizitaj, tiuj laboristoj, produktantoj kaj manufakturantoj, certe atingus rezultojn.

Léon Bergiers (630).

---

plej ĉagrenas min, estas konstati, ke tiom da konsciaj kaj agemaj proletoj ne vidas en esperanto admirindan ilon por siaj celoj, sed konsideras ĝin indiferente kvazaŭ ion neseriozan, distron aŭ ilon de dua rango. Tamen mi esperas!

SAT-ano 13 706.

NE SENDU TRO LONGAJN ARTIKOLOJN! VERKU KONCIZE!

Resumoj el la libro “Standards“ (Normoj)

(7-a daŭrigo. Vidu n-ojn 267/73)

Historia eksperimento ĉe “Baltimore & Ohio Ko.“

B. M. Ĝuel (Jewell), prezidanto de Fervoj-laborist-unuiĝo, esprimis sufiĉe la pensmanieron de l' usona laboristaro, dirante: “Moderna industrio estas unuiĝo, kiu celas esence servi la homaron. Fervoj-industrio ekzistas, ĉar necesas transportiloj. Nu, du grupoj da “akciposedantoj“ estras la Fervoj-Industrion. En unu grupo estas pli ol du milionoj da akciuloj: *la laboristoj,* kiuj metis siajn kapitalon, vivon, laboron, en tiun industrion. — En la dua grupo, malpli ol centmil akciuloj nur metis en tiuñ industrion sian troon da dolaroj.“

Dübreŭj skribas laŭ tio, ke usonaj laboristoj vidas aliel soci-problemojn, ol eŭropaj laboristoj.

Ĝuel diris poste: “Sindikatoj ĉiam luktis por labori *kun mastroj,* anstataŭ *por mastroj* kaj *sub* ilia premo.“ Kaj jen nun la historia kunlabor-eksperimento, akceptita en jaro 1924 de fervoj-posedantoj en laborejoj de “Baltimore and Ohio Ko.“, Glenŭud (Glenwood), 20 km. de Pitsbög (Pittsburg). Mastroj akceptis agnoski la sindikatojn kiel *helpantojn por bona funkciado de la industrio.* Mastroj elektis la malplej bonan lokon por tiu eksperimento. En Glenŭud multaj laboristaj sindikatetoj interbatalis. Ne ekzistis nur unu “Fervojist-sindikato“ kiel en Francio.

La direkcio de l' kompanio akceptis klopodi kun sindikataro por:

plibonigi transportojn,
forigi malŝparojn,
pligrandigi produktadon,
plibonigi laborspiriton,
reguligi laboradon.

La direkcio akceptis *lojale dividi*(?) kun la laboristaro profitojn de tiu klopodado, krei ĉiujn necesajn rimedojn. Otto S. Bajer (Beyer), konsultinĝeniero de laboristaj sindikatoj en Glenŭud, gvidis tiun .eksperimenton. Sindikat-gvidantoj fariĝis samtempe submastroj en laborejoj. Ekzemple elektristoj obeis en fabriko al sia delegito de elektrist-sindikato, muntistoj obeis al muntist-delegito. Laboristoj prezentis al la direkcio proponojn por plibonigoj, per tiuj delegitoj. 11 478 laboristaj proponoj estis prezentataj al kunvenoj de laborist-gvidantoj kun kompani-gvidantoj. 9090 estis akceptataj. La nombro da laborkontrolistoj malpliiĝis, ĉar laboristoj mem diligentis. Ekzemple de propono akceptita: laboristo per sonorilo petas ilojn, ne forlasante laboron. Por tia ilo, unu sonoro, por alia ilo, du eksonoj, por tria ilo, alia signalo.

La *“plano“* de Bajer jam de 1924 bone funkciadas. Dübreŭj vizitis Glenŭud, legis proponojn de laboristoj kaj rezultojn de tiuj proponoj: laboristoj petis pli bonan ŝtalon por la iloj, protestis, ĉar krudaj bronzopecoj ne estis sufiĉe dikaj, sufiĉe bronz-entenaj por finprilaborado, — proponis pli bonan ordigon de sinsekvaj laboroj en iu metiejo. Nombro da sindikatanoj fariĝis 75% anstataŭ 50% de la laborantoj. Ĉiuj forĝajoj por ripari 8000 vagonojn fariĝis ĉe fervojaj forĝejoj, anstataŭ tre kare, kiel antaŭe, ĉe privataj entreprenistoj for de la loko, — 496 lokomotivoj ripariĝis same en fervoj-metiejoj mem. La kompanio akceptis por ĉiam tiun sistemon de kunlaboro kun sindikatoj, kaj povis malpliigi prezojn de transportoj.

Tiel laboristoj konkeris pli certan laboron kaj sukcesis pruvi, ke la laboristaro plibonigas, kiam ĝi estras, la gvidadon de l' laboro.

Naskiĝis tiel “Industriaj Civitanoj“

Multaj laboristoj en Usono atentis tiun eksperimenton, baldaŭ mondfaman sub la nomo “B & O-PLANO“. Laboristoj de najbaraj kompanioj atingis saman organiziĝon, ĉe “Ĉikago- kaj Nordokcidenta Kompanio“, ĉe “Ĉesapijk- kaj Ohio-Kompanio“, kaj en Kanado ĉe “Naci-Kanadan-Ko.“ de fervojoj, ĉar Pitsböra regiono limas al Kanado.

M'kdonald, nuna ĉefministro en Anglio, eĉ diris vojaĝinte en Kanado post sia reveno, ke tiu sistemo ĉe “Naci-Kanadan-Ko.“ estas socialismo en faktoj. Korporaciaj jurnaloj de tiuj laborist-unuiĝoj montras, ke tiel diligentante laboristoj ŝatas laboron kaj fariĝas, skribas Dübreŭj, veraj *“civitanoj de industrio“.*

Intelekta estonto de l' laboristaro

Dübreŭj tre prave opinias, ke pri tio oni tute ne povas juĝi en Usono, ĉar tiom diversaj estis kaj estas almigrintoj, tiom mizeraj kaj senkleraj ili alvenis, ke solida bazo por juĝi ne ekzistas.

“Mi naskiĝis en Polio, mi en Rumanio, mi en Turkio, mi en Italio, Hispanio, Meksikio“, vi nur aŭdas en la metiejoj. — Kaj se iu fiere diras: “Mi naskiĝis en Usono“ (kvankam li ne estas klera), li tuj rekonas, ke liaj gepatroj naskiĝis en iu el la antaŭnomitaj landoj.

Ĉe tiu miksaĵo ne ankoraŭ unuecigînta el deĉiamaj malsatuloj, kiuj iom brute zorgas nutri sin, vivi, jam aperas bonaj simptomoj. Bibliotekoj konstruiĝas, belegaj, vastaj, perfekte organizataj. Venos tagoj dum kiuj Usonanoj eniros kaj legos en tiuj palacoj jam pretaj. Jam la delikatega franca muzikverkisto Maŭrico Ravel' (Maurice Ravel) opiniis, favorege por usonaj artoj: “Viaj orkestroj estas la plej bonaj en la mondo. Ili estas tiaj, dank' al sia internacia konsisto, dank' al kvalitoj, kiujn vi postulas de ĉiu muzikisto. Via kupr-instrumentaro (metal-instrumentoj) posedas riĉan kaj profundan sonoron, kiu mankas en francaj orkestroj, ĉar instrumentoj estas pli bonaj, ĉar kvazaŭ ĉiuj kupro-ludistoj estas germanoj. Ili produktas ian sonor-noblon, kiun alilandaj ludistoj ne kapablas doni, kaj ĉe ili trumpeto ne estas klavokorneta. Viajn lignajn blovinstrumentojn ĝenerale manregas francoj, kiuj en tiu fako estas la plej taŭgaj en la mondo. Sama elektado en ĉiu fako rezultigas grandvaloron de l' usonaj orkestroj.“ *Sennaciecaj* orkestroj, la plej taŭgaj en la mondo, ni eknotu tiujn parolojn de grandtalenta franca muzikverkisto.

Dübreŭj pensas, ke jam etaj “opinijurnaloj“ pli influas sur spiritojn en Usono, ol la “grand-gazetaro“ tute fiaĉetita de trustistoj: inteligento regajnas spacon kontraŭ stulto. Georgo Dühamel, citas Dübreŭj, petis de Usono, ke ĝi komencu produkti grandajn artistojn: “Üitman, Po, Emers'n, Toroŭ (Whitman, Poe, Emerson, Thoreau) estas famaj, sed ne sufiĉas por cent milionoj da homoj kaj por du jarcentoj!“ Eĉ tiuj artistoj estis angloj kaj francoj, rimarkigas Dübreŭj. Estontaj estas artaj kreadoj de Usono, respondas li; sed el tia laboro ekstaros certe verkoj, kiam tiu malsata migrantaro, post unua bruta laborado kaj manĝado, ekkomencos revi. (Finota.) *Jiel.*

LA MILITARISMO EN BULGARIO

Verkanto de tiu ĉi artikolo jam delonge estas en la vicoj de l' burĝa armeo. Alvokitaj per trompo, li kaj ankoraŭ multaj aliaj K-doj eniris la kazernon. Kiu ne ĉeestis laŭ la invito en la difinita tago, estis perforte devigata. Malgraŭ ke al Bulgario estas malpermesite teni regulan armeon, ĝi faras tion kaŝe. Laŭ la packontrakta permeso ĝi povus havi nur volontulojn en sia armeo, kiu ne devus superi 33 000 personojn. Tamen ĝi havas trioble pli grandan kvanton.

Peza estas la servado en la bulgara armeo. La servuta vivo estas terura; mi ne povas kutimiĝi al ĝi; konscia homo ne povas toleri tion, kio okazas hodiaŭ en la armeo. Batado, punoj pro plej bagatelaj aferoj estas ordinaraj fenomenoj. Post dusemajna servo estis komunikite al ni, ke el ĉiu taĉmento estos forsendataj dek soldatoj por studi en militlernejo, kiu troviĝas apud Sofio, sekrete. La tasko de tiu lernejo estas instrui kaj formi specialistojn kaj finfine resendi ilin en la trupopartojn. En tiun lernejon estas elektitaj speciale severaj oficiroj, suboficiroj, kaporaloj. Ili ne permesas al la soldato respondi pri io ajn. Eĉ se la soldato estas prava, ili batas lin senmotive. La kaporaloj konsistas ĉefe el plej krudaj vilaĝanoj, same la serĝentoj, kiuj turmentas, punas, uzas abomenan parolmanieron. Ankaŭ la nutraĵo estas malbonega: ĉiutage dum trimonata servo ni ricevis griaĵon. Pro tiu netolerebla stato ne ekzistis unu sola soldato neplendema. Neniaj legaĵoj estas permesataj al la soldato krom milite-faŝistaj. Se oni trovas kontraŭŝtatan legaĵon, sekvas kondamno kiel kontraŭŝtatano laŭ la famekonata leĝparagrafo ŝtatdefenda. La plej senhonta vorto estas *komunisto* por ili, kaj ĉiam estas parolate kontraŭ Sovetio. Facile malpermesiĝas por soldato la forpermeso: li ne eliru, ne aŭdu, kio okazas en la civila vivo.

Apud Sofio ni estis tenataj 3 monatojn. Neniu sciis, pro kiuj motivoj ni translokiĝis tien. Iuj diras, ke la (kontrola) Komisio eksciis, ke tie ekzistas sekreta lernejo, kaj tial por ke nenio estu malkaŝata, la transporto okazis preskaŭ dumnokte. La estroj komunikis, ke neniu klarigu al civilulo, de kie ni venas kaj kien ni iras. Ili ankaŭ devigis nin porti sur niaj dorsoj la litojn kaj aliajn ajojn ĝis la stacidomo, kiu troviĝis en duonhora distanco. Tiel la ŝtato ŝparis ioman monsumon, kvankam en la parlamento ĉiam grandaj militbuĝetoj estas voĉdonataj, — certe ĉefe por armado kaj bonegaj salajroj al la oficiroj, kiuj tenas la nunan ordon en Bulgario.

Kiam ni atingis la urbon, kie ni devus resti, okazis la samo. Ni estis en la malnova ĉefurbo de Bulgario *Tirnovo*. La kazernoj estis malproksimaj, kaj ni portis niajn ajojn trans riveron. Kompreneble ni multe suferis dum tiu transporto kaj ĉiuj ekmalsaniĝis. La nutraĵo ĉi tie estas iom ŝanĝita. Matene ĉe la ellitiĝo, je 4½-a horo, jam komenciĝas ĉikanoj per rapidigo; same oni en tre mallonga tempo plenumigas la matenmanĝon. Simile okazas tra la tuta lando en ĉiuj armeaj kazernoj. La estraro dume mensogas al la popolinfanoj, ke la "kazerno estas lernejo".

Certe Bulgario en okazo de milito ne restos malantaŭe: ĝi pretiĝas sekrete; ĝi havas ekzemple sekretan instruadon por oficir-aspirantoj, kiuj studas en domoj sub kaŝnomoj de "pensiono por orfoj de la milito". La registaro estas tre singardema rilate al akcepto de fidindaj elementoj en la armeon. Leteroj al la soldatoj estas malfermataj por esploro. La soldatoj ne povas interligiĝi kun la ekstera mondo, tiom malpli kun organizoj (revoluciaj, kontraŭmilitaristaj), kiuj pledas por ili. En la instrukcio dume oni provas kredigi al la simpla soldato politikajn fabelojn, kaj li ne havas rajton diskuti aŭ kritiki.

Tia estas la situacio de l' soldato en Bulgario sub la terora reĝimo.

Metodi.

Hungaraj batalantoj por Soveta potenco

Eks-militkaptitoj de l' tutmonda imperialisma milito — hungaroj, liberigitaj dum la Rusa revolucio, enskribis multajn heroajn paĝojn en la historio de la revolucia batalado por soveta potenco en Rusio. En la j. 1918 hungaroj, kune kun ruĝgvardianoj, heroe bataladis sur multaj frontoj de l' civilmilito, rebatante atakojn de kontraŭrevoluciuloj en Rusio kaj Siberio. Finiĝis la civila milito. Multaj el ili forveturis hejmlandon, multaj restis por loĝado en Sovetio kaj kelkmiloj mortis sur batalkampoj. La plej granda parto de ĉi lastaj trovis morton dum kruelegaj bataloj kontraŭ ĉeĥa militistaro. Laŭ ordonoj de la burĝaj dungintoj, ĉeĥaj militestroj, oni mortpafis ne nur rusajn, hungarajn ruĝgvardianojn, sed eĉ tiujn hungarojn, kiuj neniam partoprenis en la civilmilito.

Multa materialo mankas ankoraŭ por montri al tutmonda proletaro plenan bildon pri la heroa batalado de hungaroj sur fronto de proleta revolucio. Notante dekjaran datrevenon de liberigo de Kolĉak-regado en Siberio, certe ni ne devas eksilentegi pri hungaraj K-doj heroe mortintaj por revoluciaj ideoj. Dum batalo sur fronto apud *Omsk* estis mortpafita komandanto de hungara taĉmento, K-do *Uhrinĉek*. En *Altaja montaro*, ĉe vilaĝo Tjungur, pereis taĉmento el hungaroj 50-homa kun komandantoj *Pobojeni* kaj *Boboncivic*. Sur militfronto en distrikto *Mariinsk* estis mortpafita de ĉeĥoj kaj blankuloj roto da hungaroj. Multaj ankaŭ mortis batalante en kaptaĉmento de *Lazo* en *Zabajkala* landparto. Soveta proletaro honoras la memoron pri la ruĝaj herooj-hungaroj.

U. Cir-nov; esp-igis B. Zirjanov (Kurgan).

DIVERSAJ NOTOJ

Kooperativa movado en Germanio

En 1928 la vendsumo de la germanaj konsumkooperativoj estis 1,5 miliardo da markoj, dum la privata vendistaro disdonis varojn en valoro de 30 miliardoj da markoj. 29 elcentoj de la kooperativa vendsumo devenas de varoj el propraj produktejoj. 3,5 milionoj da familioj apartenas al la konsumkooperativoj, kiuj nombras 1500. Ili akceptas la vendotajn varojn de Centra Aĉetkompanio (GEG), kiu en 1928 vendis varojn en valoro de 444 milionoj da markoj. Ĝi posedas multe da fabrikoj kaj deponejoj; ĝiaj akciuloj estas la aniĝintaj 1500 konsumkooperativoj.

Komunikis 3018, Chemnitz.

Sindikata movado en Germanio

En 1928 la laboristaj sindikatoj aniĝintaj al Amsterdama Internacio havis 4 900 000 membrojn, t. e. 450 000 pli ol en 1927. Meznombra labortempo semajna estis 48 horoj. Salajroj pli-altiĝis je 6 elcentoj. Meznombra senlaboreco moviĝis inter 6—9 po cento da membroj. Porsindikatajn lernejojn en Berlin, Düsseldorf, Frankfurt kaj Tinz vizitis 313 membroj. Ekstrikis por pli altaj pagoj 11 434 000 laboristoj (kun neorganizitaj); por defendi sin kontraŭ malaltigoj de l' pagoj 103 500 laboristoj ĉesis labori. Entute la sindikata movado en 1928 daŭrigis sian kreskadon kaj plifortiĝon.

Komunikis 3018, Chemnitz.

La ŝparkasaj kluboj en Anglio

En n-o 263 K-do 8048 priskribis la anglajn libertempojn kaj menciis ankaŭ la ŝparkasajn klubojn, al kiu la plimulto da laboristoj aliĝas. Sed kio okazas al tiuj, kiuj ne emas aliĝi al tiuj institucioj? Dum la pasintaj sep jaroj mi estis ĉe laborejo ne estante membro de la ŝparkasa klubo; tial mi ricevis la plej malbonan materialon aŭ ŝtofon. La klub-afero estis funkciigata de du el la sub-estroj, kiuj gajnis kelkajn funtojn da procentajo. Ankaŭ estas alia grava punkto: Dum la libertempo la grandaj jurnaloj anoncas fanfarone, kiom grandega estas la mono, pri kiu disponas la laboristaro, kaj apogante sin je tio la mastroj deklaras, ke la laboristoj bone povus elporti malpligon de la salajroj. *W. Smith (13 768).*

EL HISPANIO

La kontraŭreligia penso

Ĉe la malofteco de senreligiaj agoj en Hispanio, ĉiu unuopa ŝajnas menciinda, precipe se temas pri unu el la SAT-anoj. Nia K-do Blej (5436) edziĝis eksterеklezie kun M. Mompel. Ja, kvankam la plejmulto en la lando sin sentas liberpensuloj kaj klare vidas, ke la pastra soldataro estas tro peza ŝarĝo, por kiuj laŭ dia proverbo ni devas "perlabori la panon je la ŝvito de la frunto", — ili devas submetiĝi al la religiaj ceremonioj. Kaŭzo estas, ke la klerikularo scias per ruza agado altiri la spiritojn de la virinoj por siaj celoj. Tial, kiam liberpensanta viro deziras edziĝi, ekstaras antaŭ li multaj malfaciloj, ekzemple trovi virinon, kiu de sia junaĝo estis edukata de sendiulaj gepatroj; poste la malfaciloj, kiuj prezentiĝas por akiri edziĝajn dokumentojn ĉe l' juĝejo, ĉar la klerikaluloj ĉion faras por malefektivigi sendogmajn agojn; la nekonsento de gefamilianoj, al kiuj malgraŭ sia propra nereligiemo mankas la kuraĝo por kontraŭfronti siajn mastrojn, konatulojn ktp.

Kiam naskiĝas ido, estas pli facile nereligie bapti ĝin, ĉar ĝi nur dependas de siaj gepatroj, kaj se ili estas liberpensaj homoj, ili povas pli facile fari lin senreligiulo. Mi pensas, ke nur per konscie kaj libere edukata generacio estas eble renversi la nunan religian subpremon en la diktatore regata Hispanio. *E. Vilella (7541).*

La ĥoraj societoj "Eŭterpenses" en Katalunio

José Anselmo Clavé, fondinto de la ĥoroj en Katalunio, naskiĝis en Barcelono la 21-an de aprilo 1824 kaj mortis la 24-an de februaro 1874. Granda poeto kaj muzikisto. Kun ideoj respublikanaj. Vidinte, kiel la laboristoj nur okupis sin pri kartludado kaj trinkado, li pensis fondi ĥorajn societojn, kaj la unua estis nomata "Eŭterpe". Per tio li komprenigis, ke ne ludante oni povas profite pasigi la tempon pli utile; sed kiam estis sufiĉe bone organizita la societo, la registaro kredis, ke la ĥorejo estas loko por kunvenoj de anoj de la respublikana ideo. Kaj la societo suferis samajn persekutojn kiel anarkistoj. Post longa tempo, kiam la registaro vidis, ke temas en ĝi nur pri disvastiĝo de kulturo, ĝi lasis la persekutadon, malpermesis tamen kelkajn kantojn kiel "La Revolucio" kaj aliajn. Nuntempe, se kelkaj ĥoroj okazigas publikan koncerton, estas trudate al ili kanti "Gloria a Espana" (Gloro al Hispanio), pro tio ke tiu kanto ne plaĉas al la laboristoj.

En Federacio estas unuigitaj ducent societoj, proksimume dekmil kantistoj krom la t. n. "Orfeonoj", kiuj ne estas kunligitaj kun la ĥoroj. En Barcelono estas sep aŭ naŭ orfeonoj, sed la ĉefa estas la Kataluna, kiu havas 350 ĥorkantistojn kaj disponas pri grandega kaj bela konstruo; poste estas la Gracia kaj Sans kun ducent kantistoj. Ĉiujare okazas konkurso en kantado, kiun partoprenas la plej bonaj ĥoroj, kaj la placo estas plenplena: 25 mil aŭskultantoj. Pasintan jaron estis malpermesate kanti la "Maristo", nur ĉar la fino de tiu kanto tekstas: Vivu Katalunio! En tiu konkurso la deputitaro donas 10 premiojn: la unua je valoro de 500 pesetoj (ĉ. 85 dol.), dua 400, tria 300, kvara 200, kvina kaj sesa po 100 kaj la aliaj po 50 pesetoj.

K-doj, por propagandi kiel eble plej trafe, kantadu popolajn laboristajn kantojn el tutmondo, tradukitajn en esperanton[1]. *Francisko Salvador (14 571).*

[1] "Proletaria Kantaro", 74 revol. lab. kantoj el tutmondo, SAT-eldono, prezo: 2.50 mk.g.

"La danko de la patrujo estas garantiata al vi!"

Tiel oni fanfaronadis dum la mondmilito. La pastroj benis la standardojn kaj armilojn, promesante al la soldatoj eternan vivon, se ili "batalmortus sur la kampo de la honoro". La kripluloj post la milito ne plu bezonus "ludi je gurdo" almozpetante: ili ricevus sufiĉe altan renton por "ripozi" sur siaj laŭroj. Tiel promesis nia forkurinto "Vilhelmo la Lasta". Sed kian dankon nuntempe ricevas niaj militviktimoj? Fakte, ili ne ricevas gurdojn, oni ankaŭ ne permesas almozpetadon al ili: Ili pereu kaj sufokiĝu en mizero. La pruvon ĉi kune mi donas, sed necesas, ke mi antaŭe skribu malgrandan biografion.

Mi soldatiĝis la 8-an de oktobro 1912. Kiam okazis la militkomenco, mia regimento jam troviĝis ĉe la franca limo. En januaro 1915 ni veturis vagonare al Rusio. Tie mi malsaniĝis sekve de la malvarmego je reŭmatismo, kaj pro ŝutkovriĝo, kaŭzita de grenadeksplodo, miaj nervoj ankaŭ de tiu tempo ne plu funkcias. Mallonge dirite, mi ne plu kapablis nek kunbatali, nek plenumi alian miliservon. Oni "maldungis" min. Sed ankaŭ profesi-laboron mi ne plu povas fari. Preskaŭ en ĉiu jaro depost la milito, dum kelkaj monatoj mi remalsaniĝis je reŭmatismo. Cetere mi nur kapablas fari facilajn laborojn, kiujn oni komprenеble pripagas konforme. Tuj post la milito oni donis al mi renteton, sed baldaŭ komenciĝis la senvaloriĝo de l' germana valuto. Tio estis "akvo sur la ŝtata muelеja rado". Oni mone kompensis min (kaj ankaŭ multajn aliajn militviktimojn) per proksimume 3000 "paper"markoj. Kiam mi ricevis la koncernan asignon, cigaredo jam kostis 5000 markojn!

Kompreneble mi rifuzis la akcepton de la monsumego. Ĉar mi nun pasintjare treege malsaniĝis, kaj dum pli ol 5 monatoj tute ne kapablis labori, denove mi postulis la renton. Sed "la diaj muelejoj muelas malrapide, — malrapide, sed treege delikate" (laŭ proverbo). Tion ankaŭ mi spertis. La tielnomata ofica "blankĉevalo" (tiel oni nomas la burokratismon) komencis sian galopon. Post kelkaj monatoj ĝi trakuris ĉiujn instancojn. El ili mi nur menciu la kuracistan esploradon.

Laŭ surpapera ordono estu konsiderataj la atestoj de la kuracistoj, kiujn konsultis la militviktimoj. Eĉ la kunlaborantoj estu demandataj pri sia opinio, rilate al laborkapablo de la koncerna difektito. Kompreneble tiuj metodoj ne estas aplikataj praktike. Mi pri tio atentigis la kuraciston, kiu esploris min en la prizorg-juĝejo Aĥen (Aachen). La respondo estis: "Ĉi tie nur estas kompetenta *mi*, la atestoj de aliaj kuracistoj ne estas konsiderindaj." Poste komenciĝis la duminuta esploro. Tiu ĉi "veterinaro" asertis, ke mi jam estis malsana antaŭ la milito kaj pro tio ne soldatiĝis. Kiam mi pruvis la malon, li riproĉis al mi: "Ĉu vi ne scias, ke vi dum la milito jam kelkfoje estis mortpafinda pro malobeo, atako kontraŭ oficiroj ktp.?" Mi respondis, ke tio ja estas la plej bona pruvo pri mia nervomalsano, ĉar oni, se ne estus konsiderita la sanstato, fakte mortpafus min. . . .

La alian malsanon li ne povis trovi, kvankam estis ŝvelintaj miaj artikoj ĉe la piedoj, genuoj, manoj kaj kubutoj. Pro la pruvoj, kiujn mi ankoraŭ montris al li, atestoj de kelkaj kuracistoj ktp., li ne plu povis pravigi la aserton, ke mi ne estas militviktimo. Sed pro kolero, ke mi havis sufiĉe da pruvoj pri miaj militmalsanoj, li ankaŭ ne jesis la demandon. Eble oni malpermesis al li jesi, ĉar en okazo de

troaj pagoj al proletoj ja preskaŭ dronus iamaj generaloj kaj oficiroj en mizero, kaj cetere la kara patrujo bezonas multe da mono por konstrui kirasŝipojn, financigi "naciajn plebiscitojn" (popol-voĉdonojn), rekompenci reakciulojn ktp.

Resume: Servu fidele pli ol 6 jarojn al kara patrujo; certe ĝia danko aspektos tiel, ke vi finfine ricevos eĉ riproĉojn, mokon, insultojn k. s. agrablaĵojn, kiel mi ricevis. Sed se vi deziras, ke ne plu okazu militoj, malkonfesu ĉian ajn patrujon, lernu esperanton kaj unuiĝu kun ĉiuj samklasanoj el la tuta mondo.

Unu en la nomo de multaj
SAT-ano 13 397, Merkstein (ĉe Aĥen, Germ.).

KION LA HUNDO BEZONAS DUM VINTRO

Ĉu vi jam vidis hundon kun silka kalsono? Ne? Tamen tio ekzistas! Ĉu vi jam vidis hundon kun vintromantelo garnita per pelto? Ne? Ankaŭ tio ekzistas!

Unu el la plej multe legataj ĵurnaloj en Germanio vidigas en sia ilustrita semajna gazeto tiujn belegajn objektojn. Tuta paĝo estas kovrita per fotoj el vendejo por hund-artikoloj. Estas domaĝe, ke mi ne povas vidigi al vi tiujn bildojn, ĉar pli bone ol ĉiuj vortoj tiuj fotoj informus vin.

Unu bildo montras hundoliton, ne korbon aŭ keston, ne: veran grandan liton kun matraco, kapkuseno kaj blusilka (silka!) stebita kovraĵo. Miloj da proletinfanoj ne havas propran liton; ili devas dormi kun gefratoj aŭ eĉ plenaĝuloj. Pro tio refreŝiga dormo ne ekzistas por ili. Matene tiuj infanoj venas palaj kaj lacaj en la lernejon kaj devas streĉite lerni. Dume en riĉula domo buldogo, sub silka kovraĵo en sia propra lito turnas sin al la alia flanko kaj sonĝas, kaj apude dormas ŝpico en "elegante kaj komforte instalita dormkorbo el multkolora pajlplektaĵo kun kurteno kaj remburaĵo el malhelverda atlaso."

La proletpatrino, kiu ne povas vesti siajn infanojn per varmigaj vestaĵoj dum vintro, ĉar la mono apenaŭ sufiĉas por plenigi la malsatajn stomakojn, kiu pro tio travivas sendormajn larmplenajn noktojn — kion ŝi sentas vidante la bildon kun jenaj objektoj por *hundo:* "varmigaj vintromanteloj el drapo, kamelharŝtofo kaj lavebla veluro kun peltgarnaĵo aŭ leda borderaĵo, blankaj kaj multkoloraj trikitaj lan- kaj silkkalsonoj; ŝuoj el ĉasbesta ledo." Aŭ ŝi legus jenajn vortojn apartenajn al tiuj bildoj: ... "varmigan, komforte alfaritan mantelon devas (!) posedi ĉiu hundo. Dum malvarmetaj tagoj oni (la hundo) estas vestita per mantelo el drapo aŭ lavebla veluro; kiam pli malvarmiĝas, oni portas sub ĝi trikitan silkan kalsonon, kiun anstataŭas dum akra malvarmo kalsono el varmiga blanka lano. Ekzistas tute multkolore trikitaj jakoj kun konvenaj al ili trikitaj ŝuoj; ekzistas aŭtomobilmanteloj kun kapuĉoj; ekzistas impregnitaj anglaj kaŭĉukmanteloj. Tre elegantaj virinoj igas tajlori al siaj hundoj mantelojn adekvatajn al vestoj de la aŭtomobilkondukisto."

Tiaj vortoj, tiaj bildoj prezentas la profundan senhontecon de burĝaj rondoj. Kaj la memkompreneblo, per kiu ili traktas tiajn aferojn, pruvas, ke ili absolute ne havas kunsenton pri la mizero de la homoj ĉirkaŭ ili. Se oni riproĉus ilin pro tia konduto, ili tre mirigite dirus, ke tiuj posedoj apartenas al la minimumo de tio, kion oni bezonas por vivi.

Egoisma, senhonta, sensenta — tia aspektas la vizaĝo de tiu klaso.

H. J. (7614).

Sennaciismo venkonta!

Sennaciismo, ideo plej kara,
Ruĝe flamanta en koro fiera,
Traardiganta de l' laboristaro
Pensojn kaj volon, nin faros libera.

Ekspluatantoj landlimojn defendas
Kontraŭ la ruĝaj minacaj ondegoj.
Sennaciismo ĉi digojn disfendos;
Premliberiĝos gigantaj fortegoj.

Tondromuĝante ondegoj kunfluos,
Dispeciĝonte la mastrajn remparojn.
Mondunuecaj proletoj detruos
Siajn premantojn kaj malamikarojn.

Sennacieca socio kreiĝos,
Pace popoloj kunvivos estonte,
Justa kulturo senklasa estiĝos,
Sennaciismo triumfos tutmonde.

A. Huemer (13 885).

Kio malhelpas al la vegetarisma movado?

Observinte la disvastiĝon de la vegetarisma movado, oni devas konstati, ke ĝi ne tiel bone antaŭenpaŝas kiel estus dezirinde. Se oni demandas sin pri la kaŭzoj, oni devas nomi kiel plej gravan la antaŭjuĝojn. La plej multaj el la homoj pensas erare, ke nur la viando povus doni veran forton korpan. Se ili aŭdas pri iu, ke li vivas vegetare, ili diras: Kiam li elspezos sian provizon, li certe denove manĝos viandon aŭ li rompiĝos korpe. Por pruvi la malon, nur necesas atentigi, ke niaj laborbestoj preskaŭ senescepte nutras sin per plantoj. Por aliaj homoj, ĉefe multaj laboristoj, la viando estas samkiel peco de l' burĝa privilegiaro. Ili sentas sin pli riĉaj, se ili povas manĝi viandon.

Alia kaŭzo estas, ke la vegetara vivado estus pli multekosta ol la laŭkutima. Tio nur iagrade estas ĝusta, nome, se oni nur akceptas konsilojn de posedantoj de specialaj vendejoj. Tiuj nur alcelas sian profiton. Ili pli volonte vendas multekostajn ekstraktojn ol freŝajn legomojn kaj fruktojn.

Ankaŭ la aspekto de multaj tielnomataj vegetaranoj estas pala kaj ne sana. Ili opinias, ke la afero estas bone solvita, se forrestas la viando. Sed tio nur estas paŝo sur la vojo al ideala nutrado. Multaj nur malklare sentas, ke la nura foresto de viando ne povas esti fina solvo de la problemo. Se ili estus kapablaj mem eltrovi la ĝustajn nutraĵojn, ili vere aspektus aliel. Sed plej ofte ne kapablaj ili revenas al la viandpotoj.

Kiel lastan kaŭzon mi volas citi, ke eĉ tiuj, kiuj povas prijuĝi la valoron de la legomoj kaj fruktoj, ofte nur malfacile povas haviĝi al si bonkvalitajn nutraĵojn. La granda amaso de la popolo nur juĝas laŭ grandeco kaj laŭ la koloro. Tio estas grava instigo por la produktantoj je falsa sterkado. La sekvo estas, ke la produkto estas malpli taŭga por la homa nutrado.

Schneider (14 359).

Demokrata kalkuleto el Ĉeĥoslovakio

Ĉiam oni aŭdas kaj aŭdigas, ke en demokrata ŝtato devas esti kaj estas ĉio en bona ordo. Sed nin klaskonsciajn laboristojn oni ne tiom facile trompas kiel iun simplulon, ĉar ni jam lernis kaj spertis, ke vere demokrata vivo estas ĝismorta malamiko de la nuna sociordo kapitalista baziĝanta sur la ekspluatado de homo per la homo. Jen kelkaj ciferoj, kiuj pravigas nian socialistan vidpunkton:

Diversaj pensioj laŭ la ĉeĥoslovakaj sociaj leĝoj:

Ministo paginta 30 jarojn en la asekurkason ricevas tage	Kĉ.	9.04[1]
Laboristo paginta 40 jarojn al la socia asekuro tage	„	11.80
Subteno por militinvalido 100%e labormalkapabla tage	„	9.86
Subteno por militinvalido 60%e labormalkapabla tage	„	5.92
Generalo en la 1. pensia ŝtupo ricevas tage	„	213.—
Generalo en la 5. pensia ŝtupo ricevas tage	„	164.—
Pastro post 35-jara servo ricevas tage	„	76.70
Kostoj por teno kaj nutrado de krimulo en la ĉeĥoslovakaj malliberejoj tage	„	11.05

El tiuj ciferoj ĉiu laboristo povas diveni, kiel fartas la dumvive laboregantaj laborsklavoj kaj la parazitaro. Se la K-doj en la tuta mondo farus tiajn kalkuletojn, malnecesus ĉiuj longaj politikaj artikoloj.

SAT-ano 4102, Holeischen.

---

[1] 1 ĉeĥa krono = proks. 0,03 dol.

DISKUTEJO

Laboristaro kaj fumado

La en n-oj 255 k 262 de "S-ulo" tuŝitan demandon pri laboristaro k fumado mi konsideras kiel tre aktualan. Tial estas necese, miaopinie, ĝin tre objektive pridiskuti. La pozicio de laboristaro devas esti klare difinita rilate al fumado. Tio estas atingebla nur per serioza scienca argumentado k ne per "sentimentalaj puritanaj falsigoj." La fumado ekzistas depost 150 j., do antaŭe la homoj tute ne sentis bezonon fumi. Kaj kiam hodiaŭ iuj batalas kontraŭ tiun kutimon, la fumantoj argumentas, ke la fumado tute ne estas malutila por la homo, ke malgraŭ tio oni povas ĝisvivi 70—80 j., kio estas laŭ ili sufiĉe alta aĝo. Ili tamen forgesas la fakton, ke ĝenerale homo povas havi 100—120 jarojn. Kaj la statistiko montras, ke la t. n. centjaruloj tute ne uzadis dum sia vivo alkoholajon nek havis en sia buŝo stumpon. Neniaokaze, mi pensas, oni povas aprobi la kutimon fumi precipe inter tiuj, kies tasko estas "malnovan mondon" forigi kaj anstataŭ ĝi konstrui novan. Se la fumanto domaĝus nur al si mem englutante la fumon, la demando ne estus tiom grava k pensiga. Sed jam science estas pruvite, ke la tabakveneno enpenetras eĉ la ĉelojn de l' seksorganoj k difektas ilin, de kio rezultas degenero de l' idaro. Kaj ne povas esti aliel, ĉar la tabako entenas 1—8% da nikotino, kiu estas senkolora fluidajo bolanta ĉe 247° C. Ĝi estas terura veneno. Unu guto da ĝi povas forpreni la vivon de kuniklo, 5 gutoj forprenas la vivon de hundo en mallonga tempo, 4 miligramoj, t. e. proksimume $\frac{1}{4}$ de la guto, enigitaj en homstomako kaŭzas kapturnon, vomon, malfortiĝon de la odor- kaj vidsentoj, senforton, tremadon de la tuta korpo, malregulon en la spirado, sendormon k. a. Ĉe tia venenigo la rezultoj daŭras 3 tagojn. La tabakveneno faras la homojn apatiaj, malinteresiĝemaj, frivolaj. Tio estas rimarkebla ankaŭ tute klare ĉe la fumantaj infanoj[1]." Multaj kompetentuloj faris eksperimentojn per hundoj, kies nutron ili miksis kun 0.1—0.3 gramoj da tabako k la rezulto ĉiam estis: iompost-ioma malgrasiĝo de l' esploratаj hundoj k entuta malapero de seksa deziro. La sama rezulto estas konstatata de multaj kuracistoj rilate al homo[2]. La sekspovo de pasiaj fumuloj konsiderinde malfortiĝas. Post ĉeso de fumado ĝi ree komencas plifortiĝi. Por ke la bildo estu pli klara, mi indikas la rezultojn de d-ro V. Siver (Seaver) ricevitajn ĉe esplorado de 3 grupoj da lernantoj dum $3\frac{1}{2}$ jaroj Li konstatis:

	Pezo	Alto	Brust-larĝo	Pulmo-elasto
Nefumantoj	100	100	100	100
Neregulaj fumantoj	94	91	82	72
Fumantoj	90,6	80,6	78,8	56,5

Bazo: nefumantoj = 100

Estas tamen ankoraŭ multaj laboristoj, kiuj ne pripensante serioze la demandon, daŭras difekti siajn korpon k spiriton k tiujn de siaj infanoj per tabakveneno. K-dino E. K. L. asertas, ke la burĝaj virinoj en Anglio, malgraŭ sia kutimo fumadi, havas ĝenerale pli sanajn infanojn ol la malriĉaj nefumantinoj. Tia argumento ne eltenas kritikon, ĝi estas eĉ ne-refutinda. Du diversaj organismoj — forta k malforta, t. e. unu disvolviĝinta en plej luksa viv-kondiĉaro k alia kreskinta en tute mizeraj kondiĉoj certe malegalforte kontraŭstaros al la englutata veneno. La burĝaj virinoj malgraŭ nikotinakcepto povas havi "pli sanajn" infanojn ol la mizer-vivantaj laboristinoj nefumantaj, sed tio ankoraŭ ne pruvus, ke tiuj infanoj ne estus multe pli sanaj, se la patrino ne havus la "liberon" fumadi. Ĉe samaj vivkondiĉoj la infanoj de fumantinoj k de nefumantinoj certe estus malsamsanaj. Eĉ la fumantoj mem ne malofte deklaras sian deziron forlasi la fikutimon fumadi, sed mankas volforto.

Rilate al la estetiko la demando estas ne malpli grava. Kion ni povas vidi en drinkejoj, en restoracioj, kunvenoj diversaj? Netravideblan venenan fumnebulon. Ne alia estas la bildo ĉe manifestacioj ktp. de laboristoj, el kies buŝoj eliĝas nuboj da fumo, kiu malbonodorigas la tutan atmosferon. Malbela vidajo! Kaj plie: kiel ni edukos niajn kunbatalantojn se ni jam en unuaj momentoj montras al ili la facile imiteblajn farojn? Ĉu ni povas esti indiferentaj rigardante, ke multaj junaj senlaboruloj — maldikaj pro nesufiĉa nutrado, aĉetas per siaj lastaj moneroj cigaredaĉojn, kiuj laŭ ilia opinio eĉ malakrigas la deziron manĝi? Ni sciu, ke la fumado malakrigas ankaŭ la penskapablon, la volon, la sentemon. Kiu serioze volas eduki al socialista laboro, tiu havu la kuraĝon postuli ion de la K-doj, precipe de l' junaj, kiuj ankoraŭ estas maturiĝantaj. Tiu postulo estu: for la fumkutimon! La demando havas ankaŭ alian flankon — la financan. Se ni foje akceptas, ke la fumado estas malutila, do tute forigenda, al ni restas nur la devo ĉiel kontraŭbatali ĝin. Ni ne amasigu egajn kapitalojn ĉe tabakkomercistoj per niaj mizeraj moneroj. Se ni efektive volas sukcese batali kontraŭ ekspluatado ni ne estu nekonsekvencaj, subtenante niajn ekspluatantojn. Ni ne miskomprenu la vorton, "libero", per kiu iuj celas defendi sian kutimon fumi, k ni ĉiam memoru, ke la libero fumi naskas la sklavecon de homo. Nur kiam la laboristaro liberiĝos de siaj malvirtoj, kiam ĝi sukcesos en ĉiuj rilatoj superi sian klasan malamikon, ĝi povos plensukcese forigi la putrantan burĝan sociordon k konstrui novan, en kiu ĉiuj sentos sin liberaj — ne venenante sin k aliajn. *Teodoro St. (14 674), Berlin.*

[1] D-ro G. v. Bunge: La tabak-venenigo.

[2] D-ro T. Klemens, E. Fufar (Fonffard), Segela' (Ségelas), M. Damuret' (Damourette), Fr. Riĥter (Richter), Zibert (Siebert) k. a.

Iom pri diskut-temoj en "S-ulo"

Kun granda intereso mi legis en nia gazeto pri diversaj diskut-temoj, vivmanieroj gelaboristaj, amuzoj, salajroj ktp. Ni legis i. a., ke gelaboristoj pasigas sian tre mallongan, sensalajran "libertempon" helpe de almozpetitaj moneroj, vagante diversloke. Aliaj povas pasigi ĝin turisme eksterlande. Eĉ kelklandanoj povas havi tre longan, salajritan veran libertempon en komfortaj, propraj ripozejoj. Ni legis pri bataloj de francaj instruistinoj k aliaj gelaboristinoj. Ni ja scias, ke en Sovetio jam patrinaj gelaboristinoj havas tre valoran k grandan avantaĝon: longdaŭran, salajritan libertempon por akuŝo k vartado de la etulo. Tre bone estas diskuti ankaŭ pri vegetarismo, kiun tre multaj ege ŝatas. Ni devas nur eviti *disputon* rilate al la bagatelaj aferoj. Ni ja havas treege aktualajn komunajn aferojn solvotajn. Ni ĉiuj scias, ke plejparto de la homaro suferas ankoraŭ sub la jugo de militarismo. Farintoj de Versaja packontrakto promesis al la popoloj ĝeneralan senarmigon, ĉar ili timis tiutempe ribelojn de multege suferintaj popoloj. Nu, ĉi lastaj pace ekatendis, atendas. Kaj kion faras la grandpotenculoj? — Ili iam k tiam sin kolektas por — dormigi la popolojn per diskuto pri — paco! Samfoje en ĉiuj landoj treege oni pliigas la militarmadon, militŝipojn, venengasojn ktp. — Ĉu niaj infanoj devos sin oferi sur altaro de milit-dio same kiel la nuna generacio? Ĉu ni volas ion fari por eviti tion? Se ni volas, ni ankaŭ povas, ĉar ni ja estas multnombraj. Laŭ mia opinio popoloj en ĉiuj landoj devus postuli la promesitan senarmigon. Ni devas subteni registarojn, volantajn fari sian devon. Bedaŭrinde ni ne konas multajn. Nun ekzistas tiaj registaroj nur en Danujo k Sovetio. Sed se popoloj en ĉiuj landoj postulus ĝin, neniu registaro povus kontraŭstari. Ankaŭ ni devus subteni la verkistojn, kiuj penas malfermi la okulojn al stultuloj, kiuj jam ne komprenis la malbenon de la milito. La famekonata libro de M. E. Remark (Remarque) estas tre kleriga. Mi aludas: "En Okcidento nenio nova."

A. R. (7281), Finnlando.

Noto. Pri "nudismo" k "vegetarismo" ni ricevis ankoraŭ manuskripton de K-dino *8070*, kiun ni ne plu povas enmeti, ĉar ni fermis la diskuton pri ambaŭ temoj. Cetere nenion esence novan ŝi aldonas, krom ke ŝi en la buĉ-ago al bestoj ne vidas specialan kruelon, konsiderante, ke la plej multaj homoj mortas multe pli dolorige per malsanoj.

SENNACIULA SCIENC-KULTURA PAĜO

N-o 22 Sub la kontrolo de Scienc-Kultura (Akademia) Sekcio de SAT. Redakci-adreso: Dim. Snejko, Minsk, Poŝtkesto 33 (Sovetio) N-o 22

DE L'REDAKCIO

Leteroj k poŝtkartoj, kiuj aprobas aperigon de medicinaj artikoloj daŭras alveni ĉe ni. Red. ricevis de multaj eĉ diversajn demandojn, kiuj estas transdonitaj al koncernaj spertuloj por respondo. Interesaj respondoj aperos sur nia Paĝo. Teknikistoj, literaturistoj k. a., helpu vi ankaŭ organizi konsultadon pri aliaj demandoj. Hodiaŭ ni presigas artikolon pri gripo, kiu nun estas sufiĉe disvastigita malsano.

GRIPO KAJ BATALO KONTRAŬ ĜI

Gripo estas sufiĉe disvastigita malsano kaj estas karakterizata kiel amasa malsano. Gripa epidemio en tre mallonga tempo disvastiĝas sur teritorio de tuta lando aŭ eĉ de l' tuta mondo. En 1918/20 ĝi komenciĝis en Hispanio, rapide disvastiĝis en Francio, tra Svisio kaj Germanio atingis Aŭstrion, Galicion kaj je monata fino aperis en USSR.

Malgrandaj gutetoj de salivo, muko el nazo, sputaĵo de l' malsanulo disŝprucigataj en la aero dum tuso, parolo kaj ternado, troviĝas en ĝi kaj tre facile interniĝas en spirorganojn de la sana homo; pro tio vaganta gripmalsanulo estas ĉefa kaŭzo de la gripa disvastiĝo.

Ankaŭ estas disvastigata la malsano per manpremo, dum trinkado el komuna glaso, dum uzado de unu viŝtuko, dum kiso, ĉar ankaŭ per tiuj vojoj gutetoj de muko estas transdonataj al sana homo. Se ni rigardos guteton da muko, salivo aŭ sputaĵo de malsana je gripo persono sub mikroskopo, oni povas trovi mikrobojn de influenco kaj ofte ĝiajn akompanantojn, pneŭmokokojn kaj streptokokojn, kiuj rezultegas komplikigon de l' malsano.

Plej ofte je gripo malsanas personoj malfortaj, jam malsanaj je iu alia malsano, ĉar ilia organismo ne povas kontraŭbatali infekton. Pro tio por profilakti malsanon — necesas ĉiam fortigi la fortojn de l' organismo; por tiu celo necesas normala laboro, ripozo kaj nutrado. Dum epidemioj oni evitu subitajn kaj longajn malvarmiĝojn de l' korpo, ĉar tio malfortigas la organismon kaj ĝian kontraŭbatalon.

Dum parolo kaj tuso ĉiam necesas deturni sian vizaĝon aŭ kovri ĝin per naztuko por ne surŝpruci sian kunparolanton. Ne kraĉu sur plankon, sed uzu kraĉujon; lavu antaŭ tagmanĝo manojn, ne kisu infanojn! Ne manpremu, ne trinku el komuna glaso, se ĝi antaŭe ne estis lavita per bolanta akvo. En la ĉambro la aero devas esti pura (pro tio malfermu ĉiutage dum 10—20 minutoj fenestran pordeton). En ĉambro devas esti ĉiam lumo (ĝi mortigas mikrobojn); pro tio ne fermu fenestrojn per grandaj kurtenoj. Ne fermu la fenestrojn per hejmfloroj. — Gripo karakteriziĝas per 1. subita aŭ laŭgrada plialtiĝo de l' temperaturo; 2. inflamo de mukaj membranoj de nazo, okuloj, spirorganoj; 3. nervaj fenomenoj: kapdoloro, doloroj en ekstremaĵoj, lumbo k. a. partoj de l' korpo; 4. doloroj en la ventro, ofte eĉ lakso.

Ne ĉiuj fenomenoj devas esti! ofte estas nur kelkaj, por tio oni diferencigas gripon kiel inflaman, nervan kaj ventro-intestan. Temperaturo dum 1-3-5 tagoj estas alta, poste malaltiĝas; ofte post tiu malaltiĝo ĝi estas pli alta ol normala. Gripo ne donas mortokazojn, sed postgripaj malsanoj (pleŭrito, pleŭmonio k. a.) povas konduki al morto. Kiel kuraci gripon? Necesas unue kuŝi en lito kaj neniam eliri el hejmo. Nepre inviti kuraciston, por ke li donu necesajn kuraciiojn depende de la formo de l' gripo kaj de la stato de l' malsanulo. *Doks.*

Vivo kaj verkado de H. G. Ŭels (Wells)

(Fino. Vidu n-on 258)

Dum la milito 1914/18 Ŭels helpis la britan registaron detrui militarismon en *Germanio*. Li multe fidis al prezidanto Ŭilzn (Wilson) kaj la proponita Unuigita Ŝtataro de la Mondo. Por helpi la aferon li verkis "Skizon de Mondhistorio", kiu disvendiĝis tra la tuta terglobo. Sed baldaŭ li forlasis la Ligon de Nacioj, ĉar ĝi ne estas sufiĉe kuraĝa — ĝi ja estis nur kolekto el la malnovaj imperioj, kiuj ne intencas perdi sian povon.

La plej grava el liaj postmilitaj verkoj estas "La Mondo de Ŭiliam Klissold" (1926), kaj per ĝi Ŭels anoncas, ke li fidas al la kapitalistoteknikisto, la estroj de mondtrustoj (ekz. Alfredo *Mond* mem) por starigi la novan sistemon. Interalie la novan sistemon konstruos la maturaĝuloj 50 ĝis 70-jaraj, ne la junuloj, kiuj ofte laŭ Ŭels estas fanatikaj — aŭ komunistoj aŭ faŝistoj. Notinde estas, ke li mem estas nun 62-jara. Ne per bataloj sur barikadoj, strikoj, militoj, agitado, la revolucio ŝajne venas. La kapitalestroj fariĝos sindonemaj en administrado de l' industrio. Ne el Moskvo, sed el Novjorko la vera revolucio venos, kreiĝas. En luksa vagonaro ni veturos al la promesita lando. Ŭels ne klarigas, kial la nunaj regantoj volas ŝanĝi la sistemon, kaj li ne povas unuigi sin kun la sola klaso, kiu bezonegas ŝanĝon.

Notinda estas la verko "Intertempe" (Meanwhile, 1927), ĉar en ĝi Ŭels ektimas pri sia luksa veturo en la vagonaro de la trustestroj. Aperis amasribelo, kvankam nekonscia. En Italio kolego de Ŭels krucumiĝis kaj opinilibero malaperis. Priskribante la strikon li senkompate atakis la ĉefministron kaj liajn helpantojn. Sed li vidis la aferon tra okuloj de juna aristokrato. A. J. *Kuk* (Cook) kaj *Ĉirĉil* (Churchill, eks-financministro) li atakis. Fine li predikas novan religion de reorganizado. Unu el la plej trafaj partoj de tiu ĉi verko estas la priskribo de la forkuro de intelektulo minacita de la faŝista teroro.

En sia lasta verko "Senkaŝa Konspiro" (Open Conspiracy, 1928) Ŭels resumis sian doktrinon tiele: Lojaleco al nunaj institucioj estu provizora kaj la homoj ŝanĝu ilin laŭ sia celo. *Ni evitu militon aŭ civilizo pereos.* Ni regu la naskadon por plibonigi la kvaliton de la homaro. En konscio de ĉiu homo estas io pli granda ol lia mio kaj tio estas la religio, kiu estos faktoro en progreso. La sintenon de Ŭels kontraŭ la bolŝevikojn iu verkisto komparas je la hundaĉo en la poemo de Blok "La Dekduo" — la simboligita intelektulo, kiu nur bojaĉas kaj mordetas la soldatojn. Trocki satire priskribis intervjuon inter Lenin kaj Ŭels en Moskvo (1920) kaj Lenin fine diris pri Ŭels "Kia etburĝo! Kia filistro!" Sed oni devas diri, ke Ŭels ĉiam favoras respublikon en Britio; li defendis Gorki en j. 1906 en Usono, kiam la usonaj ĵurnalaĉoj volis forpeli lin el tiu lando; li subtenas la negrojn en Usono.

Certe la kritikoj de Ŭels kontraŭ la nuna sistemo, ĝia religio, nacieca edukado, morala kodo ktp. tre efikis. Sed spite sia genio kaj pro sia origino kaj sperto, li ne povas partopreni en la penoj de la laboristaro. Tial li fidas al la kontentuloj, la trustestroj, kaj intertempe la laboristoj pli kaj pli konscias pri sia fina celo. *(488)*

NIA POŜTKESTO

Djakov (Moskvo). — Niaj konsiloj: publikigu anoncon en "S-ulo", kiun vi ankaŭ abonu, ĉar vi ĝis hodiaŭ ne scias eĉ, ke "Studenta Paĝo" plu ne aperas! En "S-ulo" vi trovos multon utilan por vi. Rimedojn vi ricevu kiel aliaj rondetoj de Studentaj profesiorganizoj, kun kiuj vi interliĝiĝu!

K-doj! Zorgu, ke gazetoj enpresantaj viajn tradukojn el "S-ulo", nepre menciu la fonton!

Esperanto-Servo

N-o 14 — 4-a jaro Gvidanto k kompilanto: O. BÄSSLER, Ebermayer-Str. 8, I, Leipzig C 1 (Germ.) 2. Januaro 1930

EL GERMANIO

Senlaborulo volas suferi punon de murdinto

(Esperanto-Servo.) Studento estis kondamnata al multjara pundomo, pro murdo al sia patro. Li sin sentas senkulpa k klopodas pri okazigo de novaj esploroj. Al liaj parencoj sin turnis antaŭ nelonge 28-jara senlaborulo. Li proponis al ili, nomi lin kiel murdinton, kondiĉe ke li post la pundomaj jaroj ricevos eblon por ekzistado. Signo de l' nuntempo . . . *G. N. (3018), Chemnitz.*

Polica hundo — infano de senlaborulo

(Esperanto-Servo.) En nia urbo Švajdnic (Schweidnitz-Silezio), havante 32 000 enloĝantojn, troviĝas multaj senlaboruloj. Multaj el ili jam estas senlaboraj dum jaroj. Ĉar la "labor-oficejo" ne plu rajtas devigi la entreprenistojn, serĉi laboristojn nur per la "labor-oficejo", la mizeriĝintaj senlaboruloj devas akcepti laboron je plej malfavoraj kondiĉoj. La "oficejo por bonfareco" konas tiun situacion k donas nur malaltan subvencion al tiuj, kiuj ne plu ricevas ŝtatan subtenon. En la urba parlamento oni decidis jenon: por nutrajo de polica hundo estas donata pomonate 6.— mk. g.; por unu ido de senlaborulo oni kalkulas pomonate 3.— mk. g.! Kalkulante laŭ ŝtata leĝo, la urbo-estraro konstatas, ke la enspezo de 120.— mk. g. pomonate devas sufiĉi por laborista familio de 5 personoj (38-, 36-, 18-, 10- k 4-jaraj) . . . *1851, Švajdnic.*

Kiel vivas la laboristoj?

(Esperanto-Servo.) La "Statistika Regno-Oficejo" donis librojn al 1000 laboristaj familioj, por ke ili dum tuta jaro regule enskribu siajn en- k elspezojn. El la rezulto de pasinta jaro estas citinda: La kontrolitaj familioj estis meznombre kvarkapaj. Oni dividis ilin en grupo kun malaltaj enspezoj (kune kun familianoj ili enspezis malpli ol 2500 mk. g.) k en grupo kun pli altaj enspezoj (pli ol 4300 mk. g. jare). (La rezultoj de la lasta grupo estas poste menciita inter krampoj). Al la tutfamiliaj enspezoj la patro donis 89,1% (67,7%). En 34,9 po cento (67,7%) de la familioj kunlaboras eksterdome ankaŭ la patrino. 47,9 (41,5) po cento el la enspezoj estis elspezataj por nutrajoj. Por lupago oni uzis 11,9 (8,8)% el la enspezoj. 10,4 (14,6)% englutis la aĉeto de tolajo k vestoj. Al meblaro k loĝeja plibeligo servis 3,1 (5,3) po cento de l' enspezoj. Por ŝparajoj monaj oni povis disponi 0,7 (2,6) da enspezaj procentoj. Por klerigo oni fordonis 40 (119) mk. g. — Oni bone komparu la ciferojn de la familioj akirantaj malaltajn enspezojn (sub 2500 mk.) kun tiuj (inter krampoj), havantaj enspezojn de 4300 mk. k pli. Plej granda parto de la laboristaj familioj apartenas al unua klaso k laŭ la statistiko evidente malpli statas ol la altsalajruloj. Nur por nuda vivaĉo ŝvitege laboras la diligentaj kreantoj de l' nacia bonstato; la belajojn de l' vivo rikoltas aliaj . . . *G. N. (3018), Chemnitz.*

Kiam mankas konsumkooperativoj

(Esperanto-Servo.) Inter produktinto k aĉetonto la varoj en kapitalista socio faras grandan vojon, iras de homoj al homoj, riĉigante ilin k fine atingas la kompatindan konsumanton, kiu devas pagi la intertempe ŝvelitan prezon. El lasttempaj esploroj rezultis, ke vendistoj en magazenoj gajnis 50—100% de la finprezo de varoj; ekz. ĉe kosmetikaj varoj 50—80%, ĉe farmaciajoj 100—112%, ĉe kafo 39 ĝis 41% ktp. — Kiam ekvekiĝos la giganto-konsumanto, por forjeti la rabulojn k triumfigi kooperativojn? *G. N. (3018), Chemnitz.*

ĈU EN ĈIU LOKO
nun funkcias speciala gazetserva aparato per-esperanta?
Ni atendas raporton!

Junuloj en sindikatoj

(Esperanto-Servo.) 226 500 gejunuloj laboristaj estas anoj de la germanaj klasbatalaj sindikatoj. El ili 147 700 grupiĝis en 1551 specialaj lokaj junulsekcioj, kiuj per regulaj kunvenoj, migradoj, kursoj k. a. celas klerigi ĝenerale k profesie la junajn sindikatanojn. Pli ol 10 sindikatoj regule eldonas specialajn porjunularajn fakjurnalojn. *G. N. (3018), Chemnitz.*

Faŝistoj kontraŭ respublikanoj

(Esperanto-Servo.) Antaŭ 3 monatoj okazis granda interpuŝiĝo de faŝistoj (Hitler-anoj) k anoj de "Regna Standardo" (Reichsbanner — regna ŝirmligo). Dum balot-kunveno 200 faŝistoj el 5 urboj subite atakis 1500 socialdemokratojn (ankaŭ inojn k infanojn). 100 tabloj, 300 seĝoj, 200 bierglasoj, ĉiuj ĉambropordoj ktp. estis disbatitaj. 50 grave vunditoj estis transportitaj al malsanulejo. Spite "demokrataj" policistoj, spite "demokrata" respubliko, la faŝistoj (malkuraĝaj, perfidaj fanatikuloj kontraŭ surprizitaj homoj) post la batalo en granda procesio hejmen marŝis. Nuntempe 16 faŝistoj sidas sur la benkoj de tribunalo. Sed ĉu la "demokrataj" juĝistoj kondamnos ilin, ne estas certa . . . *1851 Švajdnic.*

EL FINNLANDO

Faŝismo ektriumfos en Finnlando

(Esperanto-Servo.) La 24-an k 25-an de novembro okazis en Lapua lerntagoj de junkomunistoj. Pro ruĝaj ĉemizoj de la partoprenintoj krueliĝis la "patrolanda" loĝantaro k atakis la laboristan domon centnombre. Okazis granda tumulto, ĉiujn ĉemizojn oni disŝiris. Policistoj "flegis" la ordon, finigante la feston k arestante kelkajn junkomunistojn, ne tuŝante la atakintojn! Dum la nokto oni rompis ĉiujn fenestrojn de la domo, k estis aŭdata tutan nokton pafado. Sekvantan tagon ree la samo okazis; kelkaj junkomunistoj estis batataj sur la vojo, atako al la laborista domo ktp. Reakciaj gazetoj avertis antaŭ novaj "krimagoj", skribante k minacante: ". . . se oni permesas uzi ruĝajn ĉemizojn, vidiĝos baldaŭ ankaŭ alispeca ruĝajo!". Pro tiuj ĉi avertoj ordonis la ministro por internaj aferoj, ke la uzo de ruĝaj ĉemizoj estas de nun *malpermesata* en la lando. — Pro la okazintajoj oni aranĝis ĉie en la lando "popolkunvenojn" kontraŭ komunismo, en kiuj oni postulis de la registaro, tute malebligi la komunistan agadon, la nunan k ankaŭ estontan prezentiĝon (sub novaj maskoj). — Kion celas la burĝaro, videbliĝas en la sekvantaj frazoj en la burĝa gazetaro: ". . . en tre proksimaj semajnoj oni povas nuligi la nunan (parlamentarisman) konstitucion"; "pli k pli grandiĝantaj homamasoj atendas, de kie venas por ni 'tiu viro', kiu defendas la landon de ĉi . . .". Tio estas: oni atendas, de kie venas "Il duce" (faŝista diktatoro) por Finnlando. *F. G. L. (14 142), Tampere.*

RESPONDA PARTO

Forsendu senprokraste al la "Centrejo de Esperanto-Servo" raporton pri rezultoj de via gazetserva peresperanta laboro (detalojn vidu sur paĝo 10 de Esperanto-Servo, sub "El Esperantio").

5281, 5466, 14 568, 5583, 1851, Bondarevski. Raportoj ricevitaj; ili aperos baldaŭ.

14-a listo de raportoj en jaro 1929/30

90. Senlaborulo volas suferi punon de murdinto. G. N. (3018), Chemnitz (Germanio).
91. Polica hundo — infano de senlaborulo 1851, Švajdnic (Germanio).
92. Kiel vivas la laboristoj? G. N. (3018), Chemnitz (Germanio).
93. Kiam mankas konsumkooperativoj. G. N. (3018), Chemnitz (Germanio).
94. Junuloj en sindikatoj. G. N. (3018), Chemnitz (Germanio).
95. Faŝistoj kontraŭ respublikanoj. (1851), Švajdnic (Germanio).
96. Faŝismo triumfos en Finnlando. F. G. L (14 142), Tampere (Finnlando).

TRA ESPERANTIO

Komuniko

Laŭ intertraktoj faritaj kun la Edukista Sekcio de SAT, kiu de longa tempo preparis tian specialan eldonon, dank' al sia rapida disvolviĝo, ni povas sciigi al la membraro, ke depost 1930 la Asocio aperigos memstaran revuon por edukistoj kun la titolo SENNACIECA PEDAGOGIA REVUO. Ĝi aperos provizore ĉiun duan monaton. Ĝia unua numero eliros antaŭvideble en februaro. Estas nun la tasko de niaj aktivuloj en la instruista medio zorgi pri tio, ke la nova revuo akiru sufiĉan kvanton da legontoj. Ni tuj rimarkigu, ke niaj edukistaj K-doj atendas fervoran subtenon de la Liberpensula Sekcio ĉe SAT k de la SAT-studentaro por tiele plivastigi sian agadkampon k la rondon da legontoj. Ĝia disvastiĝo do larĝe transpasos la nuran instruistan medion. Ni sekve rekomendas nun al ĉiuj SAT-anoj atenti ankaŭ pri tiu nova laborilo, tiu nova konstru-ŝtono en nia organizo k altiri la atenton de ĉiuj siaj konatoj, kiuj estas tuŝataj speciale per tiu revuo, pri ĝia ekzisto.

Per tiu efektivigo LA NOVA EPOKO elmontros en 1930 pli unuecan vizaĝon. La ĝisnuna laŭseria aperado de l' kajeroj de tiu revuo malaperos. Ĝi povos de nun dediĉi sian spacon plene al la mondliteraturo en originaloj k tradukoj, flanke de la proporcie malmulta scienctema aŭ priteknika materialo, kiu trovos lokon en ĝi. Multaj ĝisnunaj abonintoj al "La Nova Epoko", kiujn malpli interesis la edukaj kajeroj de tiu revuo, ĝojos ricevi de nun ĉiumonate riĉan literaturan parton; ili ne nur restos fidelaj legantoj, sed ankaŭ klopodos disvastigi la organon inter siaj konatoj.

En 1930, la jaro de la Jubilea Kongreso de SAT, vigle al la laboro por fortigo de nia organizo! Per via tutforta subteno niaj organoj fariĝu tiaj, kiaj ni ilin imagas: potencaj, influpovaj klerigiloj en la manoj de la esperantista proletaro! Direkcio de SAT.

Grava sciigo

Unu el sovetiaj urboj plej multe vizitataj de eksterlandaj laboristoj, ĉu kolektive, ĉu individue, estas Leningrad. Inter la vizitantoj ofte ni povas trovi geesperantistojn. Ŝajnas, ke tiu fenomeno devus esti plej bona k dezirata speco de nia ĉiutaga propagando por nia lingvo. Sed . . . tiuj esp-istoj alvenas *inkognite*. Ni tute hazarde, nur post longa esplorado trovas inter la alvenintoj niajn samlingvanojn.

Al Oktobra Festo vizitis Sovetion pli ol dek-naciaj delegitaroj. Pli ol 200 personoj. Inter ili ni palpe, preskaŭ neatendite "eltroviŝ" dekon da geesp-istoj! Ni antaŭe estis informitaj pri alveno nur de du K-dinoj (ambaŭ el Anglio), kaj pri ĉiuj aliaj ni nenion sciis.

Por estonte eviti tian fuŝaĵon, Leningrada SEU-Komitato elektis specialan "Komisionon Poreksterlandulan". Ĝi havas kontakton kun la SAT-peranto en Leningrad. Ili reciproke helpas unu al la alia. La Komisiono konsistas el K-doj Korolev, Ludzski k Dzenis. Sekr. adreso: USSR, *Leningrad* 34, Vas. Ostr., 9 linio 26, kv. 2. Krome alvenintoj povos telefoni de ĉiu stacidomo laŭ n-o 6-03-01.

Tiuj K-doj klopodos priservi ĉiujn alvenantajn esp-istojn (*nur* en Leningrad). Pri enirpermesoj, viz-aferoj ktp. la komisiono *ne* povas klopodi; pri tio oni devas sin turni al ambasadorejoj k. s. institucioj. Krome ĉiu lab. k esp. kolektivo nepre devas antaŭkomuniki pri sia alveno, pri ĉiu veturo tra Leningrado aŭ speciale en la urbon. Nur tiel ni povos plene eluzi propagandeblojn por esp-o.

La Komisiono.

Pri Infana Sekcio

Jam pasis kelkaj semajnoj de l' organiz-tago de la SAT-infansekcio. Multaj geinfanoj k gepatroj sendis al ni enketojn, k nun ni jam havas ĉirkaŭe 70 infanojn organizitajn. Sed, stranga afero — en la nombro de la 70 nur tri infanoj estas ekstersovetiaj. En komenco ni opiniis, ke tion ĉi kaŭzas nescio pri nia sekcio, sed jen hieraŭ ni ricevis leteron, kiu *preskaŭ* klarigis tion.

Jen cito el ĝi: ". . . tre grandan (? Red.) vi volas, ke ne nur plenaĝuloj, eĉ infanoj partoprenu klasbatalon. Niaj infanoj estu flanke de klasbatalo. Ili sciu nur lernadon. Memstara korespondado de l' infanoj estas afero danĝera. "Multe da interesajoj entenas la letero, sed ni atentu nur tiujn tri frazojn. Ĉu prava estas K-do N. (aŭtoro de l' letero)? Ni proponas pridiskuti tiujn cititajn frazojn k ankaŭ nian respondon al K-do N. (k samtempe al liaj samopiniuloj). Jen nia respondo: La Infansekcio ne havas alian celon, krom statistiki infanmovadon esp-istan k esti peranto en infana korespondado, por ke la lasta *eduku* proletan infanon en vere klasa k internacieca spirito.

Ĉu tio timigas K-don N.? Ĉu estas eble, ke SAT-ano N. edukas sian infanon en nacieca k senklasaj interesoj? Batalanto por laborista libero(?), K-do N. donis sian infanon por eduki al burĝaj instruistoj k pastroj, por ke la lastaj enmetu infanan kapon amon al kapitalista mondo k malamon al proleta idearo. Ĉu estas logike, ke *proleto* donas sian fileton por edukigi lin esti vera sklavo de nun ekzistanta sociordo? K-do N. k similuloj ne timu tamen, ke ni devigos viajn infanojn klasbatali. Iam ni diris, ke *nun* ni *nur* statistikas esp-istan infanmovadon k, se vi ne volas, ke via infano korespondadu kun iu infano statistikita en la enketo (kiun vi tamen *nepre* sendu), alnotu "ne korespondados". Tio sufiĉos; adreson de via infano ni al neniu donos. *M. Popov,* Sekci-gvidanto.

Rim. Noton pri la Sekcio legu en n-o 267.

Elpaŝo etburĝa kaj triviala

En la n-o 241 de "S-ulo" aperis kvaronpaĝa anonco de nova literaturunio "Avangard", kiu aperigas samtitolan organon, aplikas esp-on k uzas SAT-eldonojn por sia reklamo. Mi volas iomete montri veran vizaĝon de ĉi tiu ĵurnalo al tiuj, kiuj eble sendis siajn artikolojn aŭ pensas pri ĝia vera revoluci-tendenco. Aperis antaŭ nelonge tria n-o, kiu estas plenplena da pornografiaj trivialaj aforismoj de Poliŝuk[1]. Ekz.:

"Konsiderante, ke litoj de kooperativoj ne estas oportunaj por *koito,* V. Jarmilov ellaboras novan tipon de litoj pli oportunaj por plenumi necesajn funkciojn de homa organismo?" Etburĝo Poliŝuk skribas: "Dum kisado sur la lipojn, precipe erotikan forton havas kontakto de langoj tra dentoj traigitaj."

Mi plu ne prenos aforismojn de Poliŝuk — redaktoro de ĵurnalo, kiu finas siajn paĝojn per la devizo: "Vivu la publika sukplena kiso en nudajn virinajn mamojn!" — Ĉu ne pornografio? Ĉu ne etburĝa skribaĉo de persono, kiu pretendas nomi sin *proleta verkisto?* Kaj saman titolon havas la ĵurnalo.

[1] Ukraina verkisto.

Ĉar ĉi tiu ĵurnalo aplikas esp-on k uzas SAT-eldonojn por sia reklamado k eĉ pretendas altiri al sia kunlaborado ĉiujn aktivajn SAT-verkistojn, ni volas noti tiun elpaŝon kiel elpaŝon de klasa malamiko sur ideologia fronto, kiu volas alvenigi laboristajn amasojn de klasa batalo al "sukplenaj kisoj". Ni postulas de SAT deklaron pri tio, ke ĝi nenion komunan havas kun ĉi tiu unio k ĝi ankaŭ ne respondas pri anonco presita. Estonte ĝi pli zorge presu anoncojn pri tiuj etburĝaj uniojgazetoj. Ni malrekomendas al ĉiuj vere proletaj K-doj kunlabori en tiu etburĝa-neŭtralista triviala gazetaĉo.

D. Snejko,
komisiite de SAT-anoj el Minsko.

SIMPLA RIMARKO: En la anonco fako de "S-ulo" ne malofte estis presite, eĉ diklitere, ke ni absolute ne respondecas pri seriozo aŭ fidindo de la anoncoj, kiujn ni publikigas. Ĉi-okaze estas tute evidente, ke ni ne povis iel ajn suspekti, ke la riproĉita gazeto, eldonita en Ĥarkov, estis "etburĝa" k "pornografia". La postulo de Minskaj K-doj pri deklaro de SAT, ke ĝi havas "nenion komunan" kun tiu ukrainia gazeto, mistrafas. SAT ja estas memstara, sendependa k sekve ne povas iel ajn esti ligita kun ia ajn entrepreno per la simpla publikigo de anonco.

Publikigante la proteston de niaj Minskaj K-doj, tio ankaŭ ne signifas, ke ni alprenas pri ĝi respondecon. Estas ja vere, ke la citoj faritaj el tiu gazeto aspektas pornografie. Sed ni ne forgesas, ke grandaj, famaj literaturistoj estis kondamnataj pro pornografio dum sia vivo; sed post ilia morto oni starigis al ili statuojn!... Nur unu ekzemplon: Lastatempe, en Francio, oni "rehonorigis" Karlon Bodler (Charles Baudelaire), kies plej fama verko, trovebla jam de longe en ĉiu librejo, La Floroj de l' Malbono *("Les Fleurs du Mal"), estis dum la vivo de l' poeto juĝe malpermesita kiel pornografia.*

Pri talentaj poetoj ne juĝu filistroj k sengustuloj. Sed povas ja esti, ke la riproĉata gazeto estas arte tute senvalora k sekve pornografia. Ĉia senartaĵo iel estas ja pornografia! Dume...

E. L.

Malgrandaj notoj

Helpopeto. En la urbeto Radviliŝkis (Litovio) troviĝas kelkaj klaskonsciaj K-doj, esp-istoj, en malliberejo pro sia laboro en lab. movado. Iliaj familianoj estas en tre mizera stato k sen bonaj amikoj apenaŭ povus vivi. La esp. rondo k profsindikata societo (adr.: Bendros Darbininku Profesines Sajungos, Radviliŝkio Skyrius, *Radviliŝkis*) alvokas ĉiulokajn esp-istojn k laboristojn sendi almenaŭ malgrandajn monsumojn por subteni la familianojn de l' enkarcerigitoj. Antaŭdanke — A. Riĉkus, J. Kalĉinskas, R. Stepontadis.

Nova ilustrita lab. ĵurnalo. Ni atentigas pri la lastnumera anonco rilate al *WIN*, nova semajna ilustrita lab. ĵurnalo eldonata en Britio. La SAT-anoj skribu al la redakcio, kiu favoras esp-on, ke ĝi enkonduku pli da esp. teksto en la ĵurnalo.

* * *

Esperantoscio — kvalifiko de vilaĝa policisto? Laŭ *Lajpciga Popolgazeto* la komunumo Preŝen (en Ĉeĥoslovakio), kiu nombras 562 loĝantojn, postulis de aspirantoj pri policista ofico, ke ili sciu ne nur la germanan k ĉeĥan lingvojn, sed ankaŭ *esperanton* skribe k buŝe, krome stenografion k maŝinskribadon!

"Socialisma konkurado" ĉe esperantistoj

Oni scias, ke de kelka tempo en sovetia industrio okazas laŭplana interfabrika konkurado por plibonigi la mastrumon kaj plialtigi la produktadon. Simile esp. organizoj en Sovetio komencis imiti la ekzemplon de l' industrio. La leningrada esp-istaro ekzemple alvokis la moskvan por socialisma konkurado kun difinitaj taskoj: pligrandigo de SAT- k SEU-anaro, pligrandigo de abonantaro al SAT-organoj, organizado de ekspozicioj, vendo de literaturo, kurs-aranĝo, interkorespondado, priservo de gazetaro ktp. Ni havas fiksitan plenumtempon kaj konkretan planon. Inter si la enurbaj rondetoj komencas jam alvoki unu la alian.

Mi opinias, ke ankaŭ translime SAT-anoj devus organizi tian konkuradon por plifortigi la prol. esp. movadon. Tial mi hodiaŭ, kiel gvidanto de esp. kurso ĉe hufumnajla fabriko "Ruĝa Metalisto" en Leningrad (ĝin partoprenas 8 gelaboristoj) alvokas por soc. konkurado kurson de K-do Lange en Limbach (Sa., Germ.). Ĝis nun niaflanke ne estas SAT-ano, nur unu "S-ulo"-abonanto en la rondo. Ĝis 1. IV. 1930 ni prenas sur nin la taskon havi 8 "S-ulo"-abonantojn (100%), 8 SEU- k SAT-anoj (100%), ni devas regule priservi nian fabrikan presgazeton per eksterlima materialo, eldoni du proprajn esp. murgazetojn k ĉiu devas korespondi kun alilandano k alpropagandi lin por abono. Pri plenum-paŝoj ni informu en "S-ulo" je 1. II. 1930 k pri fino en aprilo. Ni alvokas K-don Lange por samaj taskoj: li respondu.

Mi persone alvokas jenajn K-dojn: *Germ.:* Bässler O., Lange H.; *Svedio:* Nilsson, Aul., K-dinon Adamson; *Aŭstrio:* J. Batta; *Usono:* K-don Bonesper; *Sovetio:* K-don Demidjuk. De 1. X. 1929 ĝis 1. IV. 1930 mi prenas taskon sur min varbi ne malpli ol 12 "S-ulo"-abonantojn (certe ĉiuj devas esti SAT-anoj). Ili devas ĉiuj *fakte* partopreni nian movadon. Kiaj estas viaj kondiĉoj? Ĉu vi akceptas?

Ni devas plifirmigi nian movadon. Mi estas certa, se ni ĉiuj starigos planetojn antaŭ ni, tiel ni sukcesos atingi kontentigajn rezultojn.

P. Tilin (9310), Leningrado.

TRA LA MOVADO

(Kroniko)

ESTONIO. Tallinn. La loka Junsoc. Societo aranĝas kurson laŭ "Petro". Partoprenas kelkdek laboristoj. Gvidas K-do A. Villemson. — Estonio Junsocialista Asocio rekomendis en siaj cirkuleroj al siaj membroj lerni esp-on. Dum kontraŭmilita k varbsemajno, en ĉiuj lokoj dum varb-paroladoj oni menciis ankaŭ esp-on kiel plej bonan ilon por unuigi tutmondan proletaron. S i n d i. Ĉi tie laboristino en loka manufakturfabriko, K-dino Petersen gvidas kurson kun 40 laboristoj k oficistoj — *SOVETIO. Barnaul.* Novaj kursoj ĉe geblinduloj (12 p.) (gvidas laŭ Brajla sistemo S. Goldfeder), ĉe 3-a fervojlernejo (18 p.), en 8-a k 11-a lernejoj. Baldaŭ pliaj en kelkaj novaj lernejoj, infandomoj k pionirtaĉmentoj. En Novosibirska infangazeto *(Juna Leninano)* de 10. nov. ĉiusemajna esp. leciono; same baldaŭ en junkom. gazeto "Juna Laboristo". Eldoniĝos 10 serioj da il. PK de Barnaul kun esp. surskriboj k devizoj; same ĉiumonata murgazeto esp.-rusa grandkvanta, propaganda. Depost dec. du seminarioj a) por preparado de kursgvidantoj, b) por preparado de gvidantoj por intern. interligo ĉe junkom. (30—40 p.). — *Leningrad.* En dec. la radio-stacio disaŭdigis esp-e vendrede je 22.30 h. duonan horon pri aktualaj sovetiaj problemoj. Aŭskultintoj raportu al: Leningrado, Mojka 61, Radio-Centro. — *Odessa.* Sur ondo de 411 m. disaŭdigas Radio-stacio esp-aĵojn: 3., 8., 18. k 23. de ĉiu monato de 20.40 h. ĝis 21.00 h. kurson, 13. k 28. raportojn, 15. dec. okazis parolado de N. Holm pri Zamenhof k sekvanta koncerto ĉe la Stacio. Redakcioj de radio-gazetoj akceptas aktualtemajn leterojn. Esp-istoj, mendu koncertojn esprimante, kion vi deziras aŭdi. Skribu al Radio-Centro, Lenina str. 17, *Odessa.* Por esp. fako. Sovetianoj rajtas skribi ne frankite. (5459.) — *Samara.* Komjunularo montras nun grandan intereson. Esp-istoj komencis interligon kun eksterl. junularo. Ĉiu per esp-o ricevata letero treege efikas. La redakcio de "Mezvolga Komj." rekomendas eĉ en fruntartikoloj esp-on k niajn servojn. Dum festaranĝoj okaze de X-jara ekzisto de Komjun. la esp-istoj organizite partoprenis, ankaŭ per impona ekspozicio. Kursoj ĉe junularo organiziĝis. (5583.)

RECENZEJO

Duope ricevitajn verkojn ni recenzas, unuope ricevitajn ni nur mencias.

E. Spiridović, Rus-Esperanta Vortaro. 2-a eldono. 11.—20. miloj. Eld. CK SEU, Moskvo, 1929. Form 11×15 cm. Pĝ. 174. Prezo: 1.70 mk. g.

Ni ne bezonas ree priparoli tiun bonan vortaron, kies dua eldono aperas neŝanĝite — escepte laŭ ekstera flanko: ĝi nun havas belan kartonan kovrilon, kiu sendube plialtigas ĝian valoron. Rapida disvendiĝo de l' unua eldono montras ĝian ŝatatecon.

S. Rublev, Esperanto-Rondeto, Praktika helpilo por grupa studo de esp-o. Parto I. 4-a eldono, 32.—45. miloj. Eld. CK SEU, Moskvo. Form. 17×25 cm. 60 pĝ. Prezo: 1 mk. g.

La granda eldonkvanto pruvas pli ol io ajn, ke tiu ĉi kurslibro laŭ rekta metodo por ruslingvanoj trovas ĉiaman meritítan bonakcepton en sovetiaj esp. rondoj.

F. Linden. Kurs i Esperanto för självstudier och studiecirklar. I. 82 pĝ. Form. 13×21 cm. Prezo 90 öre. Eld. *Uppsala,* Författarens Förlag.

La unua lernolibro por svedoj, kiu en la fino rekomendas aliĝon al SAT k abonon al "S-ulo"! La libro estas speciale taŭga por memlernado verkita laŭ gramatika metodo, sed en tre vigla formo, kiu povas interesi la lernanton ĝis la kursfino. Zorge la aŭtoro atentis, ke la lecionoj ne estu troŝarĝataj per materialo lernenda. Tiu singardema antaŭenpaŝado ebligas precipe al laboristaj lernantoj senpene sekvi. La rakont-tekstoj parte estas faciligataj per aldono de l' sveda traduko. Bedaŭrinde ne estas citita la fonto ĉe tekstoj prenitaj el "Petro" k "La Lernanto". Ni notis kelkajn neologismojn: *kanzono, trejni, matĉo* (sporto); jenajn malkorektaĵojn: (p. 75) "manĝos *en* trogo" (anst. *el* aŭ *per*), (pĝ. 78) "la lingvo estas tre facila lerni" (anst.: *por* lerni aŭ facile lern*ebla*). Entute rekomendinda lernilo.

N. B.

Zamenhof-strato en Vieno

Dimanĉe, la 15-an de decembro 1929, okazis la solena inaŭguro de strato je la nomo de d-ro Zamenhof. La laboristaj esp-istoj, instigintaj la agon de la komunumo ĉe la K-doj en la urbkonsilantaro, kolektiĝis antaŭtagmeze je la 10-a horo ĉe la koncerna loko, en nombro de ĉ. 250 p., precipe el Vieno, sed ankaŭ el la provinco. Estis milda decembrotago kun sunbrilado kiel dum printempo. La nova Zamenhof-strato troviĝas en la 12-a distrikto de Vieno, kie loĝas preskaŭ nur proletoj, en t. n. mizera kvartalo.

ĈE LA NEŬTRALULOJ

Kiam generalo Primo de Rivera kun aliaj registaranoj vizitis la foiron de Gijon, li esprimis sian admiron pri la riĉa esp. stando k la ministro por publika instruado rimarkigis, ke la ministerio jam subvencias la Hisp. Esp. Asocion, sed ke, konstatante la gravon de la movado, oni donos plej grandan sumon.

*

Okaze de finiĝo de kurso, en kiu sekciis s-o Seppik laŭ Ĉe-metodo, kun 140 p., anoncis sin en Norrköping (Svedio) multaj personoj por publika ekzameno en ĉeesto de reprezentantoj de la lerneja estraro. La geinstruistoj el tiu kurso (ĉ. 55) fondis grupon.

*

Kunveno de Rejnland-Vestfalia Esp. Ligo (Revelo) okazis 1. XII. en Boĥum. 50 partoprenantoj. Regiona konferenco de slovenaj esp-istoj en Ljubljana (Jugoslavio), kie reprezentiĝis 5 kluboj (22. IX.). — Aŭstria Esp. Kongreso okazos 30./31. julio 1930 en Linz (Danubo).

*

Sekve de la propagando de burĝa jurnalisto en Nico (Nice), Suda Francio, malfermiĝis en tiu malgranda urbo 4 kursoj kun ĉ. 100 lernantoj, inter kiuj troviĝas multaj kontraŭfaŝistoj italoj. Tiel ankaŭ reakcia propagandisto kelkfoje estas utila en la fina efiko al nia lab. klasa movado.

MEMORNOTO

Represis el "S-ulo":

La Défense, Paris, n-o 51, Portugalio (263), sen cito de fonto!; *New Zealand Worker,* Novzelando (?), esp. k II. Intern.; *Molodaja Gvardija,* Odeso, 7. 11., lab. probl. en Usono (250).

Priesper. artik. k notojn enhavis:

Signalen, Stokholm, 5. 12.; *Rude Pravo,* Prago, 22. 11. (ankaŭ pri SAT k "S-ulo" de 4370); *The Labour Woman,* London, dec.; *Klerigo de Siberio,* Novosib., n-o 11.

Pri SAT-Kongreso raportis:

The New Dawn, Manchester, 23. 11.

Peresper. materialon enpresis:

Turkmenskaja Iskra, 21. 11.; *Molodaja Gvardija,* Odeso, 7. 11.; *Der freie Arbeiter,* Berlin, 30. 11.; *Travail,* Lyon, 7. 12.; *Ruĝa Altaj, Ruĝarmeana Stelo, Nova Vilaĝo, Soveta Siberio,* Novosibirsk, ĉiuj en nov. salutlet. por rev. datreveno.

NIA POŜTO

Al kelkaj. — Ĉar ni ricevis tre multajn manuskriptojn en lastaj semajnoj, ni devis iom prokrasti viajn artikolojn akceptitajn por presado.

1851. — Vian materialon ni uzos parte ĉi tie; la ceteron ni transdonis al Esp. Servo. *Red.*

K. K. (Latvio). — Aperos en "Diskutejo" siavice. *Red.*

ENHAVO:

Presejo: Peuvag, Druckerei-Filiale Leipzig (Germanio)